

Regeringens proposition

2004/05:119

Ökad säkerhet i pass m.m.

Prop.
2004/05:119

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 10 mars 2005

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i reglerna för svenska pass.

I syfte att höja säkerheten i pass föreslås att svenska pass skall förses med så kallade biometriska uppgifter som kan utgöra underlag för datorstödd jämförelse och identifiering. Det biometriska underlaget skall bestå av en *ansiktsbild* i digitalt format, som lagras i passet i komprimerad form på ett lagringsmedium. Vidare föreslås att giltighetstiden för vanligt pass begränsas till fem år.

I propositionen föreslås också att personer, som avtjänar fängelsestraff om minst ett år eller genomgår sluten ungdomsvård om minst ett år, inte skall kunna få ett nytt pass. Det föreslås dessutom att pass skall återkallas i dessa fall. Detsamma skall gälla den som överlämnats till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Dessutom skall det enligt förslaget bli möjligt att i vissa fall hindra den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller genomgår sluten ungdomsvård att disponera sitt pass under t.ex. permissioner.

Därutöver föreslås bl.a. en skyldighet för den som förfogar över pass, utan att vara passinnehavare i passlagens mening, att överlämna ett återkallat pass till passmyndigheten.

Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2005.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt	15
2.3	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)...	16
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.....	18
3	Ärendet och dess beredning.....	19
4	Åtgärder för att höja säkerheten i pass	19
4.1	Allmän bakgrund	19
4.2	Biometrisk information i pass.....	20
4.2.1	Bakgrund.....	20
4.2.2	Krav på att avge biometriskt underlag vid passansökan	22
4.2.3	Kontroll av passet och den biometriska informationen.....	26
4.3	Giltighetstid för pass	29
4.4	Verkställandet av beslut om återkallelse av pass.....	30
4.5	Återkallelse av särskilda pass	31
4.6	Avskaffande av passerkort.....	32
5	Pass till personer dömda till en straffrättslig påföljd.....	32
5.1	Bakgrund.....	32
5.2	Gällande bestämmelser	33
5.2.1	Passhinder	33
5.2.2	Återkallelse	33
5.2.3	Passtillstånd	33
5.3	Passhinder och återkallelse av pass när någon dömts till fängelse, sluten ungdomsvård eller rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning	34
5.3.1	Fängelse och sluten ungdomsvård	34
5.3.2	Rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning	37
5.4	Passtillstånd för den som dömts till fängelse, sluten ungdomsvård eller rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning	38
5.5	Dömdas möjligheter att disponera pass	39
5.5.1	Kriminalvård på anstalt.....	39
5.5.2	Sluten ungdomsvård och rättspsykiatrisk vård	40
6	Övriga frågor	41
6.1	Behörig passmyndighet vid återkallelse av pass m.m.	41
6.2	Överklagande av passmyndighets beslut	42
6.3	Anpassning till lagen om svenskt medborgarskap.....	43
6.4	Sekretessfrågor.....	43
7	Konsekvenser	46

8	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	48	Prop. 2004/05:119
9	Författningskommentar	49	
9.1	Förslaget till lag om ändring i passlagen (1978:302).....	49	
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen om (1974:203) om kriminalvård i anstalt	54	
9.3	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	55	
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård.....	55	
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	56	
Bilaga 2	Förslaget i utkast till lagrådsremiss	68	
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	71	
Bilaga 4	Rådets förordning (EG) nr 2252/04 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometri i pass och resedokument	72	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	78	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	92	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2005	96	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:119

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i passlagen (1978:302),
2. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

2.1 Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs i fråga om passlagen (1978:302)

dels att 3, 5–7, 12, 17, 19, 21, 23, 24, 26–28 och 30 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 5 a, 6 a och 6 b §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Pass utfärdas som vanligt pass eller särskilt pass.

I den mån annat ej följer av denna lag eller av föreskrifter som för särskilt angivna fall meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, utfärdas vanligt pass med en giltighetstid av *tio* år, *eller, om sökanden ej har fyllt aderton år, fem år*. Vanligt pass skall gälla för resa till alla länder, om annat *ej* följer av denna lag och sökanden inte har begärt *begränsning* av passets giltighetsområde.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* närmare föreskrifter om särskilt pass. Därvid kan föreskrivas att sådant pass får utfärdas för den som uppehåller sig utomlands och *ej* kan styrka sitt svenska medborgarskap eller har förlorat svenskt medborgarskap utan att förvärva medborgarskap i annan stat.

Om annat inte följer av denna lag eller av föreskrifter som för särskilt angivna fall meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, utfärdas vanligt pass med en giltighetstid av *fem* år. Vanligt pass skall gälla för resa till alla länder, om annat *inte* följer av denna lag och sökanden inte har begärt *att* passets giltighetsområde *begränsas*.

Regeringen eller *den* myndighet som regeringen bestämmer *får meddela* närmare föreskrifter om särskilt pass. Därvid kan föreskrivas att sådant pass får utfärdas för den som uppehåller sig utomlands och *inte* kan styrka sitt svenska medborgarskap eller har förlorat svenskt medborgarskap utan att förvärva medborgarskap i *en* annan stat.

5 §¹

Svensk medborgare får *ej* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. *Vad som har sagts nu gäller dock ej*

1. *på fartyg* mönstrat sjöfolk under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

En svensk medborgare får *inte* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass.

Första stycket gäller inte

1. mönstrat sjöfolk *på fartyg* under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

¹ Senaste lydelse 2001:59.

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han har luftfartscertifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför av myndighet i det landet *utfärdad legitimationshandling vilken gäller som pass,*

4. den som reser till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna *eller till Schweiz,*

5. *passagerare på fartyg som efter utresan med återvändande tur anlöper svensk hamn, om passageraren enligt de villkor som gäller för resan inte tillåts stiga i land i främmande stat och medför särskilt passerkort för resan.*

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran visa upp sitt pass för polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. Motsvarande skyldighet gäller vid inresa från annat land än

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna eller

3. Schweiz.

Skyldigheten att uppvisa pass vid inresa gäller endast om det svenska medborgarskapet inte kan styrkas på annat sätt.

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han *eller hon* har luftfartscertifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför *legitimationshandling, vilken gäller som pass, utfärdad av en myndighet i det landet,*

4. den som reser till *Schweiz eller* till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna.

En svensk medborgare skall vid inresa från annat land medföra giltigt pass. Detta gäller dock inte om det svenska medborgarskapet kan styrkas på annat sätt eller vid inresa från

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna, eller

3. Schweiz.

5 a §

Polisen har till uppgift att övervaka att bestämmelserna i 5 § följs.

Den som enligt 5 § skall medföra pass skall på begäran

1. överlämna passet till en polisman eller särskilt förordnad passkontrollant, tjänsteman vid Kustbevakningen, Tullverket eller Migrationsverket,

2. låta befattningshavare enligt 1 ta en bild i digitalt format av passinnehavarens ansikte för kontroll av att detta motsvarar den ansiktsbild som finns sparad i passet.

När en kontroll enligt andra stycket 2 har genomförts, skall ansiktsbilden och de biometriska data som därvid har tagits fram omedelbart förstöras.

6 §

Passansökan görs hos *passmyndighet*. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen, om annat *ej* följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I enlighet med närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer är sökanden skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier samt styrka sina personuppgifter, sitt svenska medborgarskap och sin identitet.

*Har pass förut utfärdats för sökanden och *ej* förstörts, förkommit eller makulerats, skall det i samband med ansökningen ges in för makulering, om särskilda skäl *ej* föranleder annat*

Passansökan görs hos *en passmyndighet*. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen, om annat *inte* följer av föreskrifter som *får* meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Sökanden är skyldig att i samband med passansökan

1. låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av sökandens ansikte, och

2. styrka sin identitet, sitt svenska medborgarskap och övriga personuppgifter.

Regeringen får meddela föreskrifter om att sökanden är skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier.

*Om det tidigare har utfärdats ett pass för sökanden och detta *inte* har förstörts, förkommit eller makulerats, skall passet ges in i samband med att ansökan görs, om det *inte* finns särskilda skäl mot det.*

6 a §

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 skall sparas i ett lagringsmedium i passet. De biometriska data som tas fram ur ansiktsbilden skall omedelbart förstöras när passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits.

6 b §

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 och de biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling.

7 §²

Passansökan skall avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § *ej* har iakttagits och sökanden *ej* har *efterkommit uppmaning* att avhjälpa bristen,

2. *ansökningen* avser pass för barn under *aderton* år och barnets vårdnadshavare *ej* har lämnat medgivande *samt* synnerliga skäl *ej föreligger* att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden genom *lagakraftvunnen* dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som *ej* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *antaga*, att han *ämnar undandra* sig verkställigheten,

Passansökan skall avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § *inte* har iakttagits och sökanden *inte* har *följt uppmaningen* att avhjälpa bristen,

2. *ansökan* avser pass för barn under *arton* år och barnets vårdnadshavare *inte* har lämnat medgivande och *det inte finns* synnerliga skäl att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är efterlyst och skall *omhändertas* omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden genom *en dom som har vunnit laga kraft* har dömts till frihetsberövande påföljd, som *inte* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *anta* att han *eller hon har för avsikt att undandra* sig verkställigheten,

6. sökanden *avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har*

² Senaste lydelse 1987:698.

villkorligt frigivits,

7. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

8. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

6. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma lagrum.

9. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma lagrum.

12 §

Passmyndighet skall återkalla gällande pass, om

1. passinnehavaren *förlorar* sitt svenska medborgarskap,

2. passet avser barn under *aderton* år och barnets vårdnadshavare eller, om barnet vistas här i landet och står under vårdnad av båda föräldrarna, en av dem begär att passet skall återkallas *samt* synnerliga skäl *ej föreligger* mot återkallelse,

3. passinnehavare, som är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands *samt* särskilda skäl *påkallar* att passet återkallas,

4. passinnehavaren genom *laga-kraftvunnen* dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som *ej* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *antaga*, att han *ämnar undandraga* sig verkställigheten,

Passmyndigheten skall återkalla gällande pass, om

1. passinnehavaren *har förlorat eller efter ansökan har befriats från* sitt svenska medborgarskap,

2. passet avser barn under *arton* år och barnets vårdnadshavare eller, om barnet vistas här i landet och står under vårdnad av båda föräldrarna, en av dem begär att passet skall återkallas *och det inte finns* synnerliga skäl mot återkallelse,

3. passinnehavare, som är efterlyst och skall *omhändertas* omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands *och det* av särskilda skäl *är motiverat* att passet återkallas,

4. passinnehavaren genom *en* dom *som har vunnit laga kraft* har dömts till frihetsberövande påföljd, som *inte* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *anta*, att han *eller hon har för avsikt att undandra* sig verkställigheten,

5. passinnehavaren avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och innehavaren inte har villkorligt frigivits,

6. passinnehavaren genomgår sluten ungdomsvård och den sam-

manlagda vårdtiden är minst ett år,

7. passinnehavaren genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,

8. hinder mot bifall till passansökan enligt 7 § förelåg vid tiden för passets utfärdande och hindret fortfarande består, eller

9. annan än den för vilken passet är utställt förfogar över passet.

Särskilt pass skall dessutom återkallas, när de skäl som har föranlett passets utfärdande inte längre finns.

5. hinder mot bifall till passansökan enligt 7 § förelåg vid tiden för passets utfärdande och hindret fortfarande består,

6. annan än den för vilken passet är utställt förfogar över passet.

Särskilt pass får dessutom återkallas, när de skäl som har föranlett passets utfärdande ej längre föreligger.

17 §

Har pass återkallats är passinnehavaren skyldig att på *anmaning* av passmyndighet överlämna passet till passmyndigheten eller annan myndighet. Detsamma gäller om beslut om begränsning av passets giltighet har meddelats. I sådant fall skall passet förse med anteckning om begränsningen och så snart det kan ske återställas till innehavaren. Passmyndigheten får förena *anmaningen* med vitesföreläggande.

Om pass som enligt första stycket skall överlämnas till myndighet finns hos passmyndighet eller uppvisas för sådan myndighet, kan myndigheten *kvarhålla* det. Finns passet hos annan myndighet, skall det på begäran av *passmyndighet* överlämnas till denna.

Om ett pass har återkallats, är passinnehavaren *eller den som annars förfogar över passet* skyldig att på *begäran* av en passmyndighet överlämna passet till passmyndigheten eller annan myndighet. Detsamma gäller om ett beslut om begränsning av passets giltighet har meddelats. I sådant fall skall passet förse med *en* anteckning om begränsningen och så snart det kan ske återställas till innehavaren. Passmyndigheten får förena *en begäran* med vitesföreläggande.

Om ett pass, som enligt första stycket skall överlämnas till en myndighet, finns hos en passmyndighet eller uppvisas för en sådan myndighet, kan myndigheten *ta hand om* det. Finns passet hos en annan myndighet, skall det på begäran av *passmyndigheten* överlämnas till denna.

Om en polisman påträffar ett pass som enligt första stycket skall överlämnas till en myndighet, får polismannen *ta hand om* det och låta överlämna det till myndigheten. Detsamma gäller en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Tullverket. Åtgärden skall doku-

19 §³

Passtillstånd fordras för den som

1. *undergår kriminalvård i anstalt*, utom när påföljden är fängelse i *två månader* eller kortare tid,
2. står under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller villkorlig frigivning från fängelse.

Passtillstånd fordras för den som

1. *avtjänar fängelsestraff och inte är villkorligt frigiven, eller genomgår sluten ungdomsvård*, utom när *straffet eller vården är en månad* eller kortare tid, *eller*
2. står under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller *efter* villkorlig frigivning från fängelse.

21 §⁴

Fråga om passtillstånd enligt 19 § prövas, om sökanden är intagen i kriminalvårdsanstalt, av styresmannen för anstalten och i annat fall av den frivårdsmyndighet som har överinseende över övervakningen. Styresmannen eller frivårdsmyndigheten får hänskjuta ärendet till övervakningsnämnden för avgörande. Ärendet skall alltid hänskjutas, om styresmannen eller frivårdsmyndigheten finner att tillstånd ej bör meddelas.

Passtillstånd skall vägras, om det skäligen kan *antagas* att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans anpassning i samhället.

En fråga om passtillstånd för den som avtjänar fängelsestraff enligt 19 § 1 eller står under övervakning enligt 19 § 2 prövas av den lokala kriminalvårdsmyndigheten. Myndigheten får hänskjuta ärendet till övervakningsnämnden för avgörande. Ärendet skall alltid hänskjutas, om kriminalvårdsmyndigheten finner att tillstånd inte bör meddelas. En fråga om passtillstånd för den som genomgår sluten ungdomsvård enligt 19 § 1 prövas av Statens institutionsstyrelse.

Passtillstånd skall vägras, om det skäligen kan *antas* att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han *eller hon* genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans *eller hennes* anpassning i samhället.

³ Senaste lydelse 1993:204.

⁴ Senaste lydelse 1990:1015.

23 §⁵

I passtillstånd kan föreskrivas att pass får utfärdas endast med begränsad giltighet. I tillstånd som meddelas av *styresman eller frivårdsmyndighet* får dock sådan föreskrift meddelas endast om den överensstämmer med vad sökanden har begärt.

I *ett* passtillstånd kan föreskrivas att pass får utfärdas endast med begränsad giltighet. I tillstånd som meddelas av *en lokal kriminalvårdsmyndighet* får dock *en* sådan föreskrift meddelas endast om den överensstämmer med vad sökanden har begärt.

24 §⁶

Undergår passinnehavare *kriminalvård som anges i 19 § och föreligger sådant fall* att passtillstånd skulle ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan övervakningsnämnden besluta att framställning skall göras hos passmyndighet om att passet skall återkallas.

Om en passinnehavare *avtjänar fängelsestraff som anges i 19 § 1, eller står under övervakning enligt 19 § 2 och skulle* passtillstånd ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan övervakningsnämnden besluta att framställning skall göras hos passmyndigheten om att passet skall återkallas. *Om en passinnehavare genomgår sluten ungdomsvård enligt 19 § 1 och skulle passtillstånd ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan Statens institutionsstyrelse göra en motsvarande framställning.*

Beredts passinnehavare vård som anges i 20 § och *är* det med hänsyn till ändamålet med vården olämpligt att han har pass, kan *socialstyrelsen* besluta att framställning skall göras hos *passmyndighet* om att passet skall återkallas.

Om en passinnehavare *bereds* vård som anges i 20 § och *om* det med hänsyn till ändamålet med vården *är* olämpligt att han *eller hon* har pass, kan *Socialstyrelsen* besluta att *en* framställning skall göras hos *passmyndigheten* om att passet skall återkallas.

26 §

Får passmyndighet kännedom om att pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd, skall *passmyndigheten* omedelbart *göra anmälan* till myndighet som anges i 24 §, om passinnehavaren *alltjämt undergår kriminalvård* eller bereds sjukvård som avses i nämnda paragraf.

Om en passmyndighet *får* kännedom om att *ett* pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd, skall *den* omedelbart *anmäla detta* till myndighet som anges i 24 §, om passinnehavaren *fortfarande avtjänar fängelsestraff eller genomgår sluten ungdomsvård, står under övervakning* eller bereds sjukvård som avses i nämnda paragraf.

⁵ Senaste lydelse 1990:1015.

⁶ Senaste lydelse 1991:1963.

27 §⁷

Passmyndighetens *anmaning* enligt 17 § att överlämna pass får inte överklagas.

I annat fall än som avses i första stycket får passmyndighetens beslut överklagas hos *länsstyrelsen, om beslutet har meddelats av polismyndigheten, och hos allmän förvaltningsdomstol, om beslutet har meddelats av en passmyndighet utomlands.*

Beslut av länsstyrelsen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Grundas beslutet på att passtillstånd har vägrats eller på att en framställning enligt 24 eller 25 § har gjorts hos passmyndigheten, får beslutet dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Passmyndighetens *begäran* enligt 17 § att överlämna pass får inte överklagas.

I annat fall än som avses i första stycket får passmyndighetens beslut överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol.*

28 §⁸

Beslut av övervakningsnämnd enligt denna lag får överklagas hos Kriminalvårdsnämnden eller den hovrätt, hos vilken klaganden skulle ha kunnat överklaga beslut som avses i 37 kap. 8 § brottsbalken.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

En chefsöverläkares beslut om anmälan enligt 20 § 1 får inte överklagas. Socialstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

30 §

Beslut som enligt denna lag meddelas av passmyndighet *eller länsstyrelse länder omedelbart till efterrättelse.*

Beslut som enligt denna lag meddelas av *en passmyndighet eller en allmän förvaltningsdomstol gäller omedelbart, om inte annat anges.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.
 2. Pass, som har utfärdats enligt äldre bestämmelser och inte har återkallats, gäller fortfarande under den tid som anges i passet.
 3. Överklaganden som har kommit in till länsstyrelsen före den 1 oktober 2005 men som vid lagens ikraftträdande ännu inte har avgjorts skall

⁷ Senaste lydelse 1995:1703.

⁸ Senaste lydelse 1995:1703.

överlämnas till allmän förvaltningsdomstol och handläggas i enlighet Prop. 2004/05:119 med 27 § i dess nya lydelse.

Härigenom föreskrivs att 24 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet får intagen inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller *mottaga* böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom sysselsättning under *fritid*.

I övrigt får intagen inneha pengar och skaffa sig eller *mottaga* varor eller annat enligt särskilda bestämmelser. Om det är *påkallat* för att hindra att otillåtna varor *införes i* anstalt, får föreskrivas att de intagna *ej* utan särskilt medgivande får *mottaga* försändelse av annat slag än brev eller annan skriftlig handling.

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet får *en* intagen inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller *ta emot* böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom sysselsättning under *fritiden*.

I övrigt får *en* intagen inneha pengar och skaffa sig eller *ta emot* varor eller annat enligt särskilda bestämmelser. Om det är *nödvändigt* för att hindra att otillåtna varor *införs på en* anstalt, får föreskrivas att de intagna *inte* utan särskilt medgivande får *ta emot* försändelse av annat slag än brev eller annan skriftlig handling.

En intagen får inte utan särskilt medgivande disponera pass som förvaras av anstalten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

¹ Lagen omtryckt i SFS 1990:1011.

2.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 2004/05:119

Härigenom föreskrivs att 7 kap 19 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. **19 §¹**

Sekretess gäller hos polismyndighet för sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till

1. verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild,

2. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten,

3. ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,

4. ärende som avses i 21 kap. föräldrabalken,

5. verksamhet som innefattar handräckning enligt smittskyddslagstiftningen eller annat bistånd åt smittskyddsläkare, eller

6. ärende enligt vapenlagen (1996:67),

om det kan antas att den enskilde eller någon *honom* närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (1988:688) om besöksförbud för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon *honom*

Sekretess gäller hos polismyndighet för sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till

1. verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild,

2. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten,

3. ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,

4. ärende som avses i 21 kap. föräldrabalken,

5. verksamhet som innefattar handräckning enligt smittskyddslagstiftningen eller annat bistånd åt smittskyddsläkare, eller

6. ärende enligt vapenlagen (1996:67),

om det kan antas att den enskilde eller någon närstående *till den enskilde* lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (1988:688) om besöksförbud *och i ärende enligt passlagen (1978:302)* för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om

¹ Senaste lydelse 2000:146.

närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärendet.

det kan antas att den enskilde eller någon närstående *till den enskilde* lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärendet.

Prop. 2004/05:119

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

Prop. 2004/05:119

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den dömda får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. Den dömdes rörelsefrihet får *också* inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Föreslagna lydelse

13 §

Den dömda får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. *Den dömda får också hindras att disponera sitt pass.* Den dömdes rörelsefrihet får *även* inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

Inom Justitiedepartementet har departementspromemorian Ökad säkerhet i pass m.m. (Ds 2004:8) utarbetats. Den innehåller förslag till ändringar i bl.a. passlagen. Förslagen syftar till att dels höja säkerheten i pass, dels begränsa möjligheten för personer som dömts till en straffrättslig påföljd att erhålla och inneha pass. Därutöver innehåller promemorian ett antal förslag till mindre ändringar i passlagen. Promemorians lagförslag i dessa delar finns i *bilaga 1*.

I promemorian behandlas även frågor om utfärdande av pass till barn under 18 år. Dessa frågor behandlas inte i propositionen. Regeringen har för avsikt att återkomma till dessa frågor i annat sammanhang.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/1747/PO).

Regeringen har i särskild ordning remitterat ett utkast till lagrådsremiss i fråga om vilket biometriskt underlag som bör tas in i pass (avsnitt 4.2 i denna lagrådsremiss och därtill knutna författningsförslag [5, 5 a, 6, 6 a och 6 b §§]). Lagförslagen i utkastet till lagrådsremiss i dessa delar finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/1747/PO).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 3 februari 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Lagrådet har föreslagit att 7 § 6 och 7 samt 12 § första stycket 5 och 6 passlagen (1978:302) bör ges en något annan lydelse än i regeringens förslag i lagrådsremissen. I övrigt har Lagrådet godtagit förslagen. Regeringen har följt Lagrådets förslag. I övrigt har vissa redaktionella ändringar gjorts.

4 Åtgärder för att höja säkerheten i pass

4.1 Allmän bakgrund

Passlagen (1978:302) innehåller bestämmelser som reglerar förfarandet vid utfärdande av pass till svenska medborgare. I lagen anges bl.a. när det finns hinder mot att utfärda pass och i vilka situationer som ett pass kan omhändertas och återkallas. I passförordningen (1979:664) finns närmare bestämmelser om förfarandet.

Under senare år har säkerhetsfrågor när det gäller pass och andra resehandlingar blivit alltmer aktuella. Från polishåll har påtalats att användningen av resehandlingar för kriminella syften ökar.

Förfalskning och missbruk av pass och andra resehandlingar utgör ett allvarligt problem, både internationellt och nationellt. Pass används exempelvis vid förmögenhetsbrott, vid människosmuggling, vid människohandel eller i samband med planering och utförande av terroristbrott. Det

pågår därför ett intensivt internationellt arbete för att komma till rätta med förekomsten av falska resehandlingar och för att förhindra missbruk av sådana handlingar.

Mot den bakgrunden gav regeringen i maj 2002 Rikspolisstyrelsen i uppdrag att se över det regelverk som gäller för olika typer av svenska resehandlingar. Syftet var främst att få svar på frågan huruvida reglerna ger ett tillfredställande skydd mot förfalskning och missbruk av sådana dokument (dnr Ju2002/3953/PO). Uppdraget redovisades i mars 2003. Förslagen i promemorian Ökad säkerhet i pass (Ds 2004:8) och därmed även förslagen i denna proposition tar till stor del sin utgångspunkt, såvitt avser de åtgärder som syftar till ökad säkerhet i svenska pass, i de behov av förändringar som Rikspolisstyrelsen pekar på i sin redovisning.

4.2 Biometrisk information i pass

4.2.1 Bakgrund

En aktuell fråga när det gäller att öka passhandlingarnas säkerhet är om handlingarna skall förses med s.k. biometrisk information. *Biometri* betyder enligt Nationalencyklopedin studiet av levande organismer med hjälp av matematisk-statistisk bearbetning av mätvärden. I detta sammanhang syftar ordet dock snarast på en metod för att identifiera en person eller avgöra om en påstådd identitet är riktig, baserad på mätning av fysiologiska karaktärsdrag hos den som skall identifieras. De biometriska kännetecknen som framför allt diskuteras i detta sammanhang är ansiktsgeometri, mönster från fingeravtryck och ögats iris. Med *biometriskt underlag* avses rådata om en persons fysiska karaktärsdrag, t.ex. ett digitalt fotografi av ett ansikte eller av ett fingeravtryck. *Biometriska data* är den information som kan tas fram (extraheras) ur ett biometriskt underlag. Biometriska data kan användas för att skapa en referensmall eller för att jämföra med tidigare lagrade referensmallar i syfte att kontrollera en persons identitet.

Pågående internationellt arbete

Internationellt pågår det inom ett flertal olika organ arbete med att utreda möjligheterna att införa biometriska kännetecknen i pass och nya tekniska lösningar för genomförandet av passkontroll.

FN-organet International Civil Aviation Organisation (ICAO), som bl.a. har till uppgift att utfärda rekommendationer om säkerhet i resehandlingar, antog den 22 maj 2003 en rekommendation till ICAO:s 188 medlemsländer, varav Sverige är ett, om att införa biometri i pass. I den rekommendationen föreslås att ansiktsjämförelse skall användas som minimistandard, medan avläsning av fingeravtryck eller iris rekommenderas som frivilligt komplement. ICAO kräver alltså inte att dess medlemsländer utfärdar pass med biometrisk information. Om de väljer att göra detta, skall dock kännetecknet i första hand vara en ansiktsbild som kan användas för maskinell ansiktsjämförelse.

Också inom ramen för Europeiska unionen har det under en tid pågått ett arbete som avser biometriska kännetecknen i resehandlingar. Vid Eu-

ropeiska rådets möte i juni 2003 uppmanades kommissionen att utarbeta förslag till en gemensam strategi för biometriska kännetecken. Kommissionen presenterade därför i februari 2004 ett förslag till en förordning om standarder för säkerhetsdetaljer och biometri i pass och resehandlingar – KOM (2004) 116 slutlig. En reviderad version av denna förordning antogs vid rådets (allmänna frågor och yttre förbindelser) möte den 13 december 2004. Se Rådets förordning (EG) nr 2254/04 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometri i pass och resedokument,¹ bilaga 4.

Beslutet innebär att pass med en giltighetstid på mer än tolv månader måste uppfylla vissa minimisäkerhetsstandarder. Pass som utfärdas senare än 18 månader från det att de tekniska specifikationerna har antagits skall sålunda innehålla ett lagringsmedium med passinnehavarens ansiktsbild. I pass som utfärdas senare än 36 månader från det att de tekniska specifikationerna har antagits måste även fingeravtryck finnas lagrade. Beslutet påverkar inte giltigheten av tidigare utfärdade pass. Ytterligare tekniska specifikationer över säkerhetsdetaljerna, lagringsmediet och dess säkerhet samt kvalitetskrav för ansiktsbilden och fingeravtrycken skall utvecklas genom ett kommittologiförfarande.²

Vid tillämpningen av förordningen får de biometriska kännetecknen i pass endast användas för att kontrollera handlingens äkthet eller passinnehavarens identitet.

I oktober 2000 enades medlemsstaterna om minimistandarder för andra former av säkerhetsdetaljer i pass. Dessa minimistandarder avser bland annat papperet för passets personsida, utformningen av personsidan, tryckmetoder, kopieringsskydd och utfärdandemetoder. Genom ovanstående förordning uppdateras säkerhetsdetaljerna och görs dessutom bindande för EU:s medlemsstater.

Det kan i detta sammanhang nämnas att USA, som villkor för viseringsfrihet, kommer att kräva att pass utfärdade från och med den 26 oktober 2005 innehåller biometriska uppgifter i enlighet med ICAO:s rekommendationer. Den som har ett pass utfärdat efter detta datum, som inte innehåller biometriska uppgifter, blir således tvungen att skaffa visering för att få resa in i USA.

Rikspolisstyrelsens rapport

Regeringen beslutade den 16 oktober 2003 (dnr Ju2003/7798/PO) att ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att förbereda ett eventuellt införande av biometrisk information i pass och andra resehandlingar. Utgångspunkten för Rikspolisstyrelsens arbete har varit att Sverige den 1 oktober 2005 skall uppfylla kraven i den blivande EU-förordningen om säkerhet och biometrisk information i pass som var under förhandling och, så långt som möjligt, följa de rekommendationer som ICAO beslutar i frågan. Rikspolisstyrelsen har redovisat uppdraget i en rapport till Justitiedepartementet den 30 september 2004 (dnr Ju2003/8753/PO).

Enligt redovisningen kommer svenska pass att från och med den 1 oktober 2005 kunna innehålla ett lagringsmedium med en ansiktsbild.

¹ EGT L 385, 29.12.2004, s. 1–6 (Celex 32004R2252).

² Se artikel 6.2 i förordning (EG) 1683/95 och 1999/468/EG.

Rikspolisstyrelsen beskriver de tekniska förutsättningarna och ansökningsförfarandet i korthet på följande sätt. För att lagra biometrisk information skall pass vara utrustade med ett kontaktlöst datachip. På datachipet sparas innehavarens ansiktsbild tillsammans med personuppgifterna. Datachipet innehåller även en s.k. publik digital nyckel så att andra länders gränskontroller kan verifiera att innehållet på chipet inte har manipulerats. Laddningen av datachipet utförs av passtillverkaren. För att kunna införa det nya biometriska passet krävs ny utrustning och ytterligare systemstöd på landets alla passansökningsställen. Varje motagningskassa på en passexpedition utrustas med en fotostation, som innehåller digital fotoutrustning samt mjukvaror för att verifiera fotokvalitet och biometrisk information. Till fotostationen hör även utrustning för att fånga namnteckningar digitalt. Vid ansökningstillfället blir sökanden fotograferad i fotostationen. Fotostationen tar flera digitala foton och säkerställer automatiskt kvaliteten på dessa. I samband därmed tas biometriska data fram ur ansiktsbilden i syfte att verifiera att det nyss tagna fotografiet är användbart som underlag för verifiering av ansiktsbiometri. Ett digitalt fotografi används dels för att lasergravera den synliga ansiktsbilden (passfotot) i passet, dels i komprimerad form som sparas på datachipet i passet. Den sökande bekräftar sin ansökan genom att skriva sin namnteckning på en enhet som fångar namnteckningen digitalt. Det kompletta produktionsunderlaget skickas sedan till tillverkaren av passet. Normalt kan sökanden därefter hämta det färdiga passet på passmyndigheten inom fem dagar. Innan passet lämnas ut kontrolleras underlaget i passet. Detta görs för att säkerställa att passet har en sådan teknisk kvalitet att det kan användas vid automatiska gränskontroller.

Rikspolisstyrelsen har vidare uppgett att i samband med att det nya passet introduceras kommer även ett nytt provisoriskt pass med en höjd dokumentsäkerhet att kunna tas i bruk. Avsikten är att det nya provisoriska passet skall kunna utfärdas direkt vid 10–15 passmyndigheter i Sverige.

Det är ännu oklart vilken teknik som skall användas för avläsning av informationen vid kontroll av passet i samband med gränspassage. Det kan krävas utrustning som automatiskt avläser informationen på det kontaktlösa datachipet och jämför biometriska data med den gränspasserande personens ansikte.

4.2.2 Krav på att avge biometriskt underlag vid passansökan

Regeringens förslag: Den som ansöker om pass skall vara skyldig att låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av den sökandes ansikte. Ansiktsbilden får sparas på ett lagringsmedium i passet.

De biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden skall omedelbart förstöras när passet har lämnats ut. Ansiktsbilden och de biometriska data som kan tas fram ur den får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling.

Regeringens bedömning: Frågan om införandet av fingeravtryck som biometriskt underlag i pass bör behandlas senare.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att sökanden skall lämna ett underlag för biometrisk information i samband med ansökan om pass och att den närmare preciseringen av vilken biometrisk information som skall användas i passen skall regleras i verkställighetsföreskrifter. Promemorians förslag skiljer sig i dessa avseenden från regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag eller lämnat det utan invändningar. *Riksdagens ombudsmän (JO)* har emellertid avstyrkt förslaget. JO har anfört bl.a. att med hänsyn till att den enskilde inte kan få pass utan att lämna den begärda informationen, måste ett sådant ingrepp vara att anse som påtvingat. En reglering som medför inskränkning i någon av de grundläggande fri- och rättigheterna i 2 kap. regeringsformen bör enligt JO, inte beslutas utan att det står klart hur inskränkningen kommer att gestalta sig. Liknande skäl mot förslaget har framförts av *Sveriges advokatsamfund* och *Övervakningsnämnden i Umeå* som också har avstyrkt förslaget. Också *Hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Kammarrätten i Sundsvall* har ställt sig tveksamma till förslaget.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar. *Datainspektionen* har dock anfört bl.a. att det i utkastet till lagrådsremiss saknas en analys av hur principerna i EU:s dataskyddsdirektiv (95/46/EG) respektive personuppgiftslagen (1998:204) är beaktade.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I 5 § passlagen stadgas att en svensk medborgare inte får resa ut ur landet utan att medföra giltigt pass. Den som skall medföra pass vid utresa ur landet är även skyldig att på begäran visa upp sitt pass för exempelvis polisman. Motsvarande skyldighet gäller vid inresa från annat land, om inte det svenska medborgarskapet kan styrkas på något annat sätt. Bestämmelserna gäller med vissa undantag, exempelvis vid resa till något av de länder som ingår i Schengensamarbetet. När det gäller innehållet i pass ställs med gällande bestämmelser krav på att den som vill ha ett pass måste ge in fotografier (6 §).

Av den inom Europeiska unionen antagna förordningen om standarder för säkerhetsdetaljer och biometri i pass och resedokument följer att Sverige är tvingat att införa de minimisäkerhetsstandarder som förordningen anger. Svenska pass måste alltså förses med ett lagringsmedium (minnesenhet) med information om bl.a. passinnehavarens ansiktsbild. Detta förutsätter ändringar i de svenska bestämmelserna om pass.

Enligt regeringens mening finns det goda skäl för ändringar av detta slag. Det är viktigt att svenska pass håller en sådan teknisk standard och kvalitet att förfalskningar och annat missbruk försvåras. Att skydda samhället och den enskilde mot att passet används för brottsliga syften är ett angeläget intresse i en rättsstat. Enbart en hög teknisk standard på passhandlingar kan inte hindra s.k. identity-fraud, dvs. fall där passet är äkta men innehavaren inte är den rätte. Det finns för närvarande inte något verkligt alternativ till biometriska kännetecken för att motverka detta slag av missbruk. Den nuvarande ordningen med ett vanligt fotografi är dessutom inom kort otillräckligt i ett internationellt perspektiv. Regeringen

föreslår därför att det nu införs bestämmelser om att svenska pass skall innehålla biometrisk information om passinnehavarens ansiktsbild.

Vid utformningen av de nya bestämmelserna måste givetvis regeringsformens bestämmelser iakttas. Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Med kroppsliga ingrepp avses främst våld mot människokroppen samt bl.a. läkarundersökningar och blodprovstagning. Regeringens förslag är, till skillnad från det förslag som presenterades i den remitterade promemorian, begränsat och preciserat till att avse fotografering av den sökandes ansikte. Ett sådant förfarande kan enligt regeringens mening inte anses som ett sådant kroppsligt ingrepp som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen (jfr bl.a. Holmberg & Stjernquist, *Grundlagarna*, s. 87 f.). Förslaget utgör således inte ett ingrepp i skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp.

Regeringen anser att de nya bestämmelserna om skyldigheten att låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av den sökandes ansikte bör tas in i 6 § passlagen.

Kammarrätten i Sundsvall har bl.a. påpekat att av artikel 4 i Rådets förordning (EG) nr 2254/04 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometri i pass och resedokument framgår att personer för vilka pass eller resedokument har utfärdats skall ha rätt att kontrollera personuppgifterna i passet och begära att få uppgifter rättade eller strukna. Redan i dag föreskrivs i 27 § passförordningen (1979:664) att passmyndigheten får dra in bl.a. ett pass som innehåller uppenbar fel-skrivning och att innehavaren är berättigad att utan avgift få ett nytt pass med det indragna passets återstående giltighetstid. Passinnehavaren har alltså redan i dag en sådan möjlighet till rättelse av uppgifterna i passet att kravet i EU-förordningen tillgodoses. Regeringen avser vidare att i passförordningen införa en rätt för passinnehavaren att kunna kontrollera de uppgifter som lagras i lagringsmediet.

Som tidigare nämnts uppställer EU-förordningen även krav på att fingeravtryck skall införas som biometriskt kännetecken i pass. Förordningen ger emellertid en längre tidsram för ett sådant genomförande (36 månader). Det behövs ytterligare tid för att ta fram bl.a. tekniska lösningar, framför allt för passmyndigheterna utom riket; sådan är främst beskickningar och konsulat. Enligt regeringens bedömning bör därför fingeravtryck såsom biometriskt underlag i pass inte införas förrän det finns ytterligare beredningsunderlag. Det kan tala för att även regleringen av biometrisk information om ansiktsbild bör anstå, så att båda slagen av biometriska kännetecken kan regleras på en och samma gång. Enligt regeringens mening finns det emellertid flera skäl att inte göra det. Det främsta skälet är att det är viktigt att så snart som möjligt förbättra säkerheten i passen. Det är även angeläget att svenska pass som utfärdas fr.o.m. den 26 oktober 2005 innehåller något slag av biometrisk information, eftersom detta kommer att vara en förutsättning för att passinnehavaren skall kunna resa in i USA viseringsfritt. Regeringen lägger nu därför fram förslag om att svenska pass skall innehålla biometriskt underlag som består av passinnehavarens ansiktsbild. Regeringen avser att senare återkomma i fråga om införandet av fingeravtryck som biometriskt underlag.

Enligt 3 § passlagen kan pass utfärdas som vanligt pass eller särskilt pass. Enligt 6 § passförordningen kan särskilt pass utfärdas som kollektivpass, kollektivpass för ungdomar, provisoriskt pass, extra pass, tjänstepass, diplomatpass eller kabinettpass. Vissa typer av särskilda pass utfärdas på ett sådant sätt att det kan bli svårt att förse dem med biometriska data i form av en ansiktsbild i digitalt format. Detta gäller i första hand provisoriska pass. Eftersom dessa har karaktären av ”nödpass” ligger det i sakens natur att de skall kunna utfärdas på mycket kort tid. Om även dessa pass måste innehålla biometriskt underlag i form av ett digitalt fotografi, torde utfärdandet ta betydligt längre tid och syftet med passen skulle därmed gå förlorat. Rikspolisstyrelsen har visserligen angett att man avser att placera sådan utrustning som krävs för att förse provisoriska pass med biometrisk information vid vissa flygplatser och större hamnar. Enligt regeringens mening bör det emellertid finnas möjlighet att utfärda provisoriska pass även på andra platser, där sådan utrustning inte finns. I dessa fall måste det finnas en möjlighet att avkräva sökanden ett vanligt fotografi. Det kommer dessutom att finnas behov av sådana fotografier vid ansökan vid utlandsmyndighet, eftersom nödvändiga tekniska system för att ta ett digitalt fotografi kommer att införas successivt. Det bör därför vara möjligt för regeringen att föreskriva att den som ansöker om ett pass skall ge in ett vanligt fotografi på samma sätt som gäller i dag.

Diplomat-, tjänste- och kabinettpass omfattas inte av bestämmelserna i 6 § (jfr 31 §). Inom Regeringskansliet pågår en översyn av bl.a. säkerheten i dessa resehandlingar. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i annat sammanhang.

Den information som skall läggas in i passen kan i viss mån betraktas som känslig. Det är därför viktigt att informationen inte lagras i onödan. Frågan aktualiseras i samband med utfärdandet av ett pass. Innan så sker, bör passmyndigheten göra en kontroll av ansiktsbilden på lagringsmediet genom att ta fram biometriska data ur ansiktsbilden och jämföra dem med ett av de digitala fotografier som togs vid ansökningstillfället. Därigenom kan man kontrollera att underlaget i passet har sådan teknisk kvalitet att det kan användas vid en automatisk gränskontroll. De biometriska data som tas fram vid denna kontroll bör omedelbart förstöras när passet har lämnats ut. De bör alltså inte få sparas hos myndigheten för exempelvis andra slag av kontroller. Det bör inte heller vara tillåtet att använda ansiktsbilden eller de biometriska data som kan tas fram ur den, vid sökning med hjälp av automatiserad behandling t.ex. för identifiering av någon okänd person. Om reglerna utformas på detta sätt, torde det inte kunna riktas några tungt vägande invändningar från integritetsskyddssynpunkt mot användning av biometriskt underlag i pass.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det i 6 § passlagen bör ställas krav på att den som söker pass skall låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av ansiktet. Vidare bör föreskrivas att ansiktsbilden får sparas på ett lagringsmedium i passet.

I fråga om Datainspektionens efterfrågan av en analys av hur principerna i EU:s dataskyddsdirektiv (95/46/EG) respektive personuppgiftslagen (1998:204) är beaktade hänvisas till följande avsnitt.

Regeringens förslag: I passlagen tydliggörs att en svensk medborgare som reser ut ur landet och, i vissa fall, in i landet skall lämna över sitt pass för kontroll av uppgifterna i passet.

Vidare klargörs att innehavaren av svenskt pass på begäran skall låta passkontrollanten ta en bild i digitalt format av innehavarens ansikte för kontroll av att ansiktsbilden motsvarar den ansiktsbild som finns lagrad i passet. När en sådan kontroll har genomförts skall ansiktsbilden och de biometriska data som tagits fram omedelbart förstöras.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att passinnehavaren skall ställa sig till förfogande på ett sådant sätt att det går att fastställa överensstämmelse mellan de biometriska uppgifterna i passet och innehavaren. Promemorians förslag skiljer sig därigenom från regeringens förslag genom att inte närmare ange vad ”ställa sig till förfogande” innebär.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i denna del redovisat samma inställning som angetts ovan under avsnitt 4.2.2.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget utan invändningar. *Datainspektionen* har dock även i denna del redovisat samma inställning som angetts ovan under avsnitt 4.2.2.

Skälen för regeringens förslag: I 5 § passlagen föreskrivs att en svensk medborgare som reser ut ur landet, med vissa undantag, är skyldig att visa upp passet för en polisman eller annan tjänsteman som har att utföra passkontroll. Motsvarande gäller vid inresa om inte det svenska medborgarskapet kan styrkas på annat sätt. Bestämmelserna återspeglar en delvis föråldrad syn på hur passkontroller genomförs. En kontrollant nöjer sig i dagens läge inte med att på avstånd titta på ett pass som den resande visar upp för honom eller henne utan kräver att få passet överlämnat till sig för närmare granskning, inte minst för att kunna upptäcka eventuella förfalskningar.

Paragrafen bör därför ändras så att det uttryckligen framgår att den resande skall lämna över sitt pass till en passkontrollant för den kontroll som blir nödvändig.

Ett sådant förtydligande framstår som än mer angeläget när biometriskt underlag för passinnehavarens ansikte införs i passen. I så fall kan nämligen passkontrollanten behöva förfoga över passet för att läsa av den i passet lagrade informationen samtidigt som passinnehavarens ansiktsgeometri läses av vid kontrollen. Hur den teknik som skall användas vid passkontroller i framtiden närmare skall vara utformad är ännu osäkert. I grova drag torde dock kontrollen komma att ske på följande sätt. Den resande placerar sig i en fotostation som fotograferar ansiktet i digitalt format. Den digitala bilden används som referensmall vid en jämförelse med den ansiktsbild som sedan tidigare är sparad i passets lagringsmedium. Ett kontrollinstrument markerar om överensstämmelse föreligger eller inte.

Redan i dag måste naturligtvis passinnehavaren visa sitt ansikte för passkontrollanten för att denne skall kunna kontrollera att passfotografiet stämmer in på passinnehavaren. Skillnaden i förhållande till i dag blir att kontrollen kan göras genom en datorstödd jämförelse och att passinnehavaren kan bli tvungen att låta passkontrollanten ta en bild av passinnehavarens ansikte.

Vid utformningen av de nya bestämmelserna måste givetvis regeringsformens bestämmelser iakttagas. Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Enligt regeringens mening (jfr ovan i avsnitt 4.2.2.) är fotografering i sig inte ett sådant kroppsligt ingrepp som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen. Förslaget utgör således inte heller i denna del ett ingrepp i skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp.

JO har mot det remitterade förslaget invänt att det måste stå klart hur kontrollen skall gestalta sig innan en reglering av frågan kan ske. Regeringen kan konstatera att det visserligen ännu inte står fullständigt klart vilken teknisk lösning som kommer att väljas för kontrollen av ansiktetsbild. Det är emellertid klart att det vid passkontrollen kommer att göras en kontroll av att passinnehavarens ansikte motsvarar den ansiktetsbild som finns lagrad i passet och att passinnehavaren därvid kan behöva ställa sig till förfogande för en fotografering av ansiktet, så att en datorstödd jämförelse kan göras mellan passinnehavaren och den lagrade bilden i passet. Mot den bakgrunden anser regeringen att det finns tillräckligt underlag för att nu reglera frågan.

Den nu föreslagna kontrollen kommer endast att omfatta kontroll av svenska medborgare. I fråga om kontroll av utländska medborgare regleras detta i utlänningslagen (1989:529). Regeringen har tillkallat en särskild utredare för att se över och utvärdera reglerna för personkontroll ur bl.a. ett migrationsperspektiv. Utredningen, som antog namnet Gränskontrollutredningen, har i betänkandet Gränskontrolllag – effektivare gränskontroll (SOU 2004:110) förslagit att bestämmelserna om personkontroll skall brytas ut ur utlänningslagen och jämte andra bestämmelser sammanföras i en för alla berörda myndigheter gemensam lag. Betänkandet bereds för närvarande inom Justitiedepartementet. Regeringen avser att återkomma i fråga om hur biometri i utländska medborgares pass och resehandlingar skall kontrolleras i anslutning till beredningen av Gränskontrollutredningens betänkande.

Någon utrustning för att spara den ansiktetsbild som tas vid kontrollen eller de biometriska data som tas fram ur ansiktetsbildens eller från ansiktetsbildens enda funktion är att säkerställa att det är rätt person som innehar passet. *Luftfartsverket* har i sitt yttrande över promemorian påpekat vikten av att flygtransportörer ges möjlighet att kontrollera passagerares pass. Verket ser stora fördelar med att biometrisk information får lagras viss tid och för vissa fall och därigenom ytterligare öka säkerheten genom att identiteten på den person som stiger ombord på flygplanet kan garanteras. *Kustbevakningen* har i sitt yttrande över förslaget till utkast till lagrådsremiss anfört att det bör övervägas om den biometriska informationen som tas fram i samband med kontroll bör sparas eller användas i de fall den information som erhålls vid en kontroll föranleder anledning att misstänka den kontrollerade för brott. Vad *Luftfartsverket* och *Kust-*

bevakningen anfört utgör enligt regeringen inte tillräckliga skäl att frångå bedömningen att ansiktets bilden och de biometriska data som kan tas fram ur bilden skall omedelbart förstöras efter det att kontrollen har genomförts. Att uppgifterna inte får sparas bör framgå av lagen.

Som *Datainspektionen* påpekat innebär åtgärder för biometrisk identifiering i de flesta fall en sådan automatiserad behandling av personuppgifter som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och den lagstiftning som i Sverige genomför detta s.k. dataskyddsdirektiv, bl.a. personuppgiftslagen (1998:204). Inspektionen har efterlyst en analys av hur principerna i dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen är beaktade. I dag är inte behandlingen av personuppgifter i samband med utfärdande och kontroll av pass särskilt reglerad i författning. I det nu aktuella lagstiftningsärendet föreslås inte heller en sådan särskild reglering. Lagstiftningsärendet gäller i stället, såvitt nu är aktuellt, skyldigheten för enskilda att ställa sitt ansikte till förfogande för avbildning och lagringen av ansiktets bilden på ett elektroniskt medium i det pass som den enskilde får. Den behandling av personuppgifter som behöver ske i samband med framställning och kontroll av pass är avsedd att, liksom i dag, regleras av befintlig lagstiftning, företrädesvis personuppgiftslagen. I lagstiftningsärendet föreslås emellertid ett par bestämmelser som inskränker möjligheterna att behandla personuppgifter i förhållande till vad som annars skulle gälla. Det föreslås nämligen, som redogörs närmare för i avsnitt 4.2.2, bestämmelser som medför dels att ansiktets bilder respektive biometriska data omedelbart skall förstöras, dels att ansiktets bilder och biometriska data inte får användas vid sökning efter uppgifter. Dessa inskränkande bestämmelser, och bestämmelsen om att ansiktets bilden skall sparas på ett elektroniskt medium i det pass som den enskilde får, är enligt regeringens mening förenliga med Sveriges internationella åtaganden i fråga om integritetsskydd. Genom att den enskilde själv förfogar över passet med den elektroniskt lagrade ansiktets bilden och till följd av bestämmelserna om omedelbart förstörande av biometriska data och ansiktets bilder efter kontroll uppnås ett allmänt sett gott integritetsskydd samtidigt som en säker verifiering av identiteten uppnås. I samma riktning verkar bestämmelserna om sökbegränsningar, som förhindrar att ansiktets bilder och biometriska data används för automatisk identifiering av okända.

Datainspektionen har också pekat på artikel 8.7 i dataskyddsdirektivet som anger att medlemsstaterna skall bestämma på vilka villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas. Datalagskommittén, som lämnade förslag till genomförandet av dataskyddsdirektivet, ansåg att det i Sverige inte fanns något annat vedertaget sätt för identifiering än personnummer (SOU 1997:39 s. 381). Regeringen redovisade inte någon annan bedömning (prop. 1997/98:44 s. 76 f.). I 22 § personuppgiftslagen finns det således till genomförande av den angivna artikeln bestämmelser om när personnummer eller, från det att samordningsnummer infördes, sådana nummer får behandlas. I dag finns det inte några särskilda bestämmelser om när t.ex. de ansiktets bilder och andra nummer än personnummer som i dag före-

4.3 Giltighetstid för pass

Regeringens förslag: Giltighetstiden för ett vanligt pass sänks till fem år också för personer över arton år.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Ett vanligt pass utfärdas med en giltighetstid av tio år (3 § passlagen). Om sökanden är under arton år, utfärdas passet med en giltighetstid av fem år.

Ett sätt att försvåra missbruk av passhandlingar är att begränsa dokumentens giltighetstid. När giltighetstiden för en handling har gått ut, är den i princip inte längre användbar och det blir mycket svårt att förfalska den. Inom Sverige förespråkar bankerna och Posten AB att legitimationshandlingar bör ha en giltighetstid som inte överstiger fem år. Några av EU:s medlemsstater har redan infört fem års giltighetstid för pass. Bland de medlemsstater som fortfarande utfärdar pass med tio års giltighetstid pågår diskussioner om att ändra giltighetstiden till fem år.

En begränsning av passets giltighetstid är givetvis ägnad att förkorta den period under vilket ett stulet eller förkommet pass kan komma att missbrukas. I Schengens informationssystem (SIS) läggs i dag in uppgifter om bl.a. förkomna, stulna och återkallade pass. Enligt uppgift från Rikspolisstyrelsen fanns det per den 1 november 2004 drygt 238 000 sådana svenska pass, där giltighetstiden inte gått ut, inlagda i SIS-registret. Det är viktigt att minimera antalet pass som på detta sätt är ”på drift” och som därmed kan bli föremål för missbruk. En förkortad giltighetstid skulle med automatik minska detta antal.

Också för den enskilde kan en begränsning av passets giltighetstid ha fördelar. Den som orättmätigt fått tillgång till annans pass kan med hjälp av passet använda den egentlige passinnehavarens identitet i olika sammanhang. Detta kan få svåra konsekvenser för den egentlige passinnehavaren.

Också det i avsnitt 4.2 behandlade förslaget att svenska pass i fortsättningen skall innehålla viss biometrisk information talar för att svenska pass i framtiden bör ha en kortare giltighetstid än i dag. Genomförandet av det förslaget förutsätter att passen förses med någon form av lagringsmedium. Det finns risk för att den information som sparas på detta lagringsmedium med tiden försämras med åtföljande bristande funktionalitet. Det är således ytterst tveksamt om informationen kan bevaras i tio år.

De här redovisade skälen för att förkorta giltighetstiden för pass måste anses väga tyngre än det besvär och de ökade kostnader det innebär för den enskilde att söka nytt pass vart femte år i stället för vart tionde. Svenska pass bör därför i fortsättningen ha en giltighetstid på fem år.

Vid en övergång till ett system med fem års giltighetstid kommer det att finnas ett stort antal pass som har en tioårig giltighetstid. Dessa bör

inte bli ogiltiga vid ikraftträdandet av de nya bestämmelserna utan behålla sin giltighet under den på passet angivna giltighetstiden.

Prop. 2004/05:119

4.4 Verkställandet av beslut om återkallelse av pass

Regeringens förslag: Också den som förfogar över ett pass, utan att själv vara passinnehavare, skall vara skyldig att överlämna ett återkallat pass.

En polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Tullverket, som påträffar ett återkallat pass, skall kunna ta hand om passet för överlämnande till passmyndigheten eller annan myndighet.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Enligt promemorian skall dock endast polismän ha rätt att verkställa överlämnandet av återkallade pass.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget utan invändningar. *Kustbevakningen* och *Tullverket* har förordat att en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Tullverket ges samma behörighet att verkställa överlämnandet av återkallade pass som en polisman, eftersom också dessa tjänstemän medverkar vid gränskontroller och därvid påträffar återkallade pass.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 17 § passlagen är en passinnehavare skyldig att, på anmaning av passmyndigheten, överlämna ett återkallat pass till passmyndigheten. Anmaningen får förenas med vitesföreläggande. Av 17 § framgår vidare att passmyndigheten får hålla kvar ett återkallat pass om det finns hos myndigheten eller visas upp för denna. Om passet finns hos annan myndighet, skall det på begäran av passmyndigheten överlämnas till denna. Någon annan möjlighet än de ovan beskrivna att verkställa ett återkallelsebeslut finns inte. Motsvarande gäller beträffande beslut om begränsning av passets giltighet.

Enligt 12 § skall ett pass återkallas om annan än den för vilket det är utställt förfogar över passet. Reglerna i 17 § om överlämnande av återkallade pass riktar sig emellertid endast till passinnehavare, och de angivna åtgärderna kan därmed inte vidtas om någon annan förfogar över passet. Detta är enligt regeringens mening otillfredsställande. Skyldigheten att överlämna ett återkallat pass bör därför utvidgas till att omfatta även den som förfogar över passet utan att vara passinnehavare i passlagens mening.

Det är angeläget att återkallade pass inte befinner sig på drift. Om en polis i sitt arbete påträffar ett återkallat pass, bör han eller hon kunna ta hand om passet och överlämna det till passmyndigheten eller annan behörig myndighet. Tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket medverkar också vid passkontroll och påträffar därvid också återkallade pass. Även en sådan tjänsteman bör få möjlighet att verkställa ett återkallelsebeslut. En polisman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Tullverket kan även i annan verksamhet än gränskontrollverksamhet komma att påträffa ett återkallat pass. Det är rimligt att polismannen och tjänstemän vid Tullverket eller Kustbevakningen även i en sådan situation kan ta hand om passet och överlämna det till behörig myndighet. En uttryck-

lig sådan befogenhet bör införas i 17 §. Den bör avse även pass för vilka beslut om begränsning av passets giltighetstid har meddelats.

Den föreslagna regleringen syftar endast till att ge polismän eller tjänstemän vid Kustbevakningen eller Tullverket befogenhet att verkställa ett redan fattat beslut. Den nya bestämmelsen bör utformas så att detta är möjligt.

De åtgärder som vidtas av en polisman eller av en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Tullverket bör dokumenteras på sätt som anges i 27 § polislagen (1984:387). Detta bör framgå av 17 § passlagen.

4.5 Återkallelse av särskilda pass

Regeringens förslag: Särskilda pass skall återkallas när de skäl som föranlett att passet utfärdats inte längre finns.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget utan invändningar. *Kammarrätten i Sundsvall* har uttalat att ett administrativt enklare alternativ är att tidsbegränsa de särskilda passens giltighetstid.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 § passlagen kan pass utfärdas som vanligt pass eller särskilt pass. Enligt 6 § passförordningen kan särskilt pass utfärdas som kollektivpass, kollektivpass för ungdomar, provisoriskt pass, extra pass, tjänstepass, diplomatpass eller kabinettpass. För diplomat- och tjänstepass gäller särskilda regler (jfr 31 § passlagen, 17 § passförordningen och utrikesförvaltningens föreskrifter, UF 2003:8).

Enligt 12 § andra stycket passlagen *får* ett särskilt pass återkallas, när de skäl som föranlett passets utfärdande inte längre föreligger. I promemorian har föreslagits att återkallelse skall vara obligatorisk i dessa fall. Regeringen anser att det finns goda skäl för detta. Särskilda pass utfärdas av någon speciell anledning t.ex. när en passinnehavare har behov av ett extra pass i sitt arbete eller i omedelbar anslutning till en resa. Huvudprincipen bör vara att svenska medborgare skall vara innehavare av endast ett pass och att detta pass skall hålla en hög säkerhetsstandard. I speciella situationer kan det vara befogat att frånga denna princip och utfärda ytterligare ett pass för en passinnehavare eller utfärda ett mindre säkert pass. Användningen av sådana pass bör emellertid minimeras.

Kammarrätten i Sundsvall har menat att ett enklare system skulle vara att tidsbegränsa de särskilda passens giltighetstid. Regeringen delar inte den uppfattningen. Vid utfärdandet av särskilda pass är det ofta svårt att avgöra för hur lång tid som passet behövs. Det förekommer dessutom att vissa länder kräver att passet har viss giltighetstid för att inresa i landet skall vara tillåten.

Regeringen föreslår därför att 12 § andra stycket passlagen ändras på så sätt att det framgår att särskilda pass alltid *skall* återkallas när de skäl som har föranlett utfärdandet inte längre föreligger.

Regeringens förslag: Det skall inte längre vara möjligt att i stället för pass medföra enbart passerkort vid resa ut ur riket.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: I 5 § första stycket 5 passlagen finns en bestämmelse om passfrihet för passagerare som medföljer fartyg och återvänder med samma fartyg utan att gå i land på bestämmelseorten. Bestämmelsen får numera betydelse enbart vid resor med fartyg som är destinerade till länder utanför Schengenområdet. I de fall som här avses får passagerarna särskilda passerkort som berättigar dem att resa ut ur riket utan att medföra pass.

Systemet med passerkort har enligt regeringens mening vissa säkerhetsbrister. Om innehavaren av ett sådant kort ändå medför sitt pass, kan han eller hon på återresan lämna över kortet till någon som inte har rätt att komma in i landet. Denne kan då med hjälp av passerkortet passera gränskontrollen utan att bli ertappad.

Ordningen med passerkort leder också till problem för svenska beskickningar i de länder utanför Schengenområdet som har färjeförbindelser med Sverige. Det beror på att det inte så sällan förekommer att resande som inte medför pass ångrar sig vid ankomsten och vill gå iland. Sveriges ambassad i Polen har flera gånger påtalat problemet med att man i sådana situationer tvingats åka till färjan i Gdansk, eller annan hamn, för att utfärda provisoriska pass för svenska medborgare som bara har passerkort och som vill gå i land.

Det finns i dag inte något egentligt behov av att behålla ordningen med passerkort. Det är betydligt mera rationellt att låta huvudregeln om att pass alltid skall medföras vid resor utanför Schengenområdet gälla även i de situationer som här avses. Regeringen föreslår därför att den aktuella bestämmelsen om passfrihet upphävs.

5 Pass till personer dömda till en straffrättslig påföljd

5.1 Bakgrund

Det är förhållandevis ovanligt i svensk kriminalvård att personer som avtjänar frihetsberövande påföljder avviker. Antalet rymningar direkt från de slutna anstalterna har också minskat väsentligt under de senaste åren. Det har dock skett ett antal uppmärksammade rymningar från anstalter med hög säkerhetsnivå på senare tid. Detta är naturligtvis inte acceptabelt.

Avvikelser förhindras främst genom olika säkerhetsarrangemang inom de institutioner där frihetsberövande påföljder verkställs, noggranna kontroller och väl övervägda föreskrifter i samband med permissioner samt ett nära samarbete mellan institutionerna och polisen. Om det finns

risk för att en intagen vid en kriminalvårdsanstalt beger sig utomlands under en permission, kan särskilda villkor ställas upp, t.ex. om vistelseort, permissionsadress, anmälningsplikt eller annat (se 32 § tredje stycket lagen [1974:203] om kriminalvård i anstalt och Kriminalvårdsstyrelsens allmänna råd till 9 kap. 7 § Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt [KVVFS 2004:13]).

Trots att det under senare år har vidtagits flera åtgärder för att förbättra säkerheten och kontrollen vid kriminalvårdsanstalterna förekommer det ändå ett antal avvikelser varje år. Det har inträffat att dömda har avvikit och bl.a. med hjälp av giltiga pass lyckats lämna landet. Detta framstår självklart som otillfredsställande. Åtgärder bör därför vidtas för att försvåra för personer som dömts till längre frihetsberövande påföljder att lämna landet under verkställigheten.

5.2 Gällande bestämmelser

5.2.1 Passhinder

Passlagen innehåller vissa bestämmelser som gör det möjligt att begränsa tillgången till pass för personer som är dömda eller misstänkta för brott. I 7 § passlagen anges de omständigheter som utgör passhinder. Passansökan skall enligt 7 § 3 avslås, om sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken (skall rätteligen vara 24 kap. 4 §) eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk.

En ansökan om pass skall enligt 7 § 4 och 5 passlagen också avslås om sökanden är efterlyst och skall omhändertas omedelbart vid anträffandet eller om sökanden genom lagakraftvunnen dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta, att han ämnar undandra sig verkställigheten. I stället för att avslå en passansökan kan passmyndigheten, om särskilda skäl föreligger och sökanden begär det, utfärda pass med förkortad giltighetstid eller begränsat giltighetsområde (9 §).

5.2.2 Återkallelse

I vissa fall kan pass återkallas. Förutsättningarna för att återkalla ett pass regleras i 12 § passlagen. Grund för passåterkallelse är t.ex. om en passinnehavare, som är efterlyst och skall omhändertas omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands samt särskilda skäl påkallar att passet återkallas (12 § 3). Återkallelse skall också ske om en passinnehavare genom lagakraftvunnen dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta, att han avser att undandra sig verkställigheten (12 § 4).

5.2.3 Passtillstånd

Passtillstånd krävs dels för den som avtjänar fängelsestraff, utom när påföljden är fängelse i två månader eller kortare tid, dels för den som står

under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller villkorlig frigivning från fängelse (19 § passlagen). Passtillstånd prövas enligt den organisatoriska ordning som gäller i dag av den lokala kriminalvårdsmyndigheten (21 §). Tillstånd skall vägras, om det skäligen kan antas att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han genom att resa utomlands skulle försöka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans anpassning i samhället (21 § andra stycket). Passtillstånd krävs också i vissa fall för den som är intagen för vård enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Om patienten genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning (20 §), krävs alltid sådant tillstånd. Frågan om passtillstånd prövas då av Socialstyrelsen. Passtillstånd skall i dessa fall vägras, om det med hänsyn till ändamålet med vården är olämpligt att patienten har pass (22 §).

5.3 Passhinder och återkallelse av pass när någon dömts till fängelse, sluten ungdomsvård eller rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning

5.3.1 Fängelse och sluten ungdomsvård

Regeringens förslag: Den som avtjänar fängelsestraff i minst ett år eller genomgår sluten ungdomsvård i minst ett år skall inte kunna få pass. Hans eller hennes pass skall återkallas.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att en lagakraftvunnen dom på *dels* fängelse i minst ett år, inräknat eventuell förverkad villkorligt medgiven frihet, *dels* sluten ungdomsvård i minst ett år skall utgöra passhinder och grund för passåterkallelse om straffet inte avtjänats. Promemorians förslag skiljer sig från regeringens förslag i det att passhinder och grund för återkallelse av pass även föreslås föreligga för den som är dömd men som ännu inte börjat avtjäna straff om minst ett år eller genomgå vård om minst ett år.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker den föreslagna ändringen utom *Hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Kammarrätten i Sundsvall*. Dessa remissinstanser ifrågasätter om begränsningen av personers fria rörlighet står i proportion till det ändamål som föranlett begränsningen (jfr den s.k. ändamålsprincipen i 2 kap. 12 § andra stycket regeringsformen).

Skälen för regeringens förslag: En framgångsrik brottsbekämpning kräver effektiva metoder för lagföring och straffverkställighet. Det är viktigt att ha ett system där verkställigheten av utdömda straff kan genomföras på ett säkert sätt. Det är därför angeläget att förhindra att de som dömts till fängelse olovligen lämnar landet under den tid då de skall verkställa sina straff. Detta är viktigt inte minst för att upprätthålla förtroendet för rättsväsendet.

Eftersom gränskontrollen i förhållande till ett flertal europeiska länder numera upphört, kan det visserligen vara svårt att hindra någon att lämna landet enbart genom att ta ifrån honom eller henne passet. Medborgare i nordiska stater har t.ex. sedan lång tid rätt att resa till ett annat nordiskt

land utan att medta pass. Sedan Sverige i mars 2001 kom med i Schengensamarbetet har gränskontrollen mellan de länder som ingår i samarbetet upphävts och i passlagen ställs därför inget krav på att medta pass för resa till land i Schengenområdet (jfr prop. 1999/2000:64, bet. 1999/2000:JuU17, rskr. 1999/2000:215).

En begränsning av dömda personers tillgång till pass torde däremot avsevärt kunna minska risken för att dessa personer lämnar Schengenområdet och därigenom undgår eller försvårar verkställighet av straffen. Passtvang finns för resor utanför Schengenområdet och passkontroll skall alltid göras vid utresa ur Schengenområdet. Återkallade pass registreras i Schengens informationssystem (SIS). Kontroll i SIS sker vid såväl inresa till som utresa ur Schengenområdet. Därutöver sker kontroll i SIS även i Sverige i samband med andra polisingripanden. Återkallelse i kombination med registrering i SIS ökar således möjligheten att upptäcka och hindra personer, som använder sig av ett återkallat pass, att lämna Schengenområdet. Det går visserligen inte att hindra att en person, vars pass har återkallats, trots detta behåller passet. Ett påstående från hans eller hennes sida att passet tappats bort kan ju svårigen kontrolleras. Det faktum att återkallelsen av passet läggs in i SIS-registret gör emellertid ändå att användningen av passet kommer att försvåras.

Redan i dag finns det vissa möjligheter att säkerställa verkställigheten av frihetsberövande påföljder för den som ännu inte intagits i anstalt. Domstolen kan t.ex. besluta att den dömda skall häktas enligt 24 kap. rättegångsbalken till dess domen vinner laga kraft eller meddela reseförbud enligt 25 kap. samma balk. Dessa möjligheter förutsätter dock att det finns skäl att misstänka att den dömda avviker eller på något annat sätt undandrar sig straff. Enligt 12 § första stycket 4 passlagen kan passmyndigheten återkalla ett pass om passinnehavaren genom lagakraftvunnen dom har dömts till frihetsberövande påföljd som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon undandrar sig verkställighet. Någon möjlighet att vägra att utfärda, eller återkalla pass till den som redan befinner sig på anstalt och avtjänar ett fängelsestraff, finns det däremot inte. Eftersom det har förekommit att dömda har lämnat landet med hjälp av eget pass under pågående verkställighet, anser regeringen att det finns ett behov av att skärpa reglerna om dömda personers tillgång till pass.

I promemorian har det föreslagits att den som avtjänar eller skall avtjäna ett fängelsestraff om minst ett år inte skall kunna få pass och att det pass som han eller hon har skall återkallas. Bland annat har *Hovrätten över Skåne och Blekinge* invänt mot förslaget och menat att förslaget innebär en omotiverad begränsning av den i regeringsformen skyddade rätten att röra sig fritt.

Enligt 2 kap. 8 § regeringsformen tillförsäkras medborgarna frihet att förflytta sig inom landet och att lämna detta. En bestämmelse om passhinder kan ses som en begränsning av denna rätt till rörelsefrihet. Enligt 2 kap. 12 § andra stycket regeringsformen får en sådan begränsning göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett begränsningen. Inte heller får den sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en

av folkstyrelsens grundvalar. Begränsning får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Enligt regeringens mening måste en bestämmelse om passhinder och passåterkallelse för den som avtjänar en frihetsberövande påföljd anses förenlig med regeringsformen, mot bakgrund av behovet av att försvåra för den som rymmer från anstalt eller vårdhem eller avviker i samband med permissioner. Det ligger i påföljdens natur att den dömde inte skall kunna röra sig fritt. Han eller hon har inget legitimt intresse av att kunna lämna riket under pågående verkställighet.

Frågan om passhinder och passåterkallelse för den som ännu inte börjat verkställa den ådömda påföljden bör bedömas på annat sätt. Regeringen anser att generella bestämmelser om att den dömde inte skall kunna få pass i dessa fall respektive att hans eller hennes pass skall återkallas – oavsett om det förekommer någon misstanke om att han eller hon kommer att undandra sig verkställigheten av påföljden – inte skulle stå i proportion till behovet av bestämmelserna (jfr 2 kap. 12 § regeringsformen). Befintliga regler om att pass kan vägras respektive återkallas om det finns sannolika skäl att anta att den dömde ämnar undandra sig verkställigheten får anses vara tillräckliga.

Regeringen föreslår därför att bestämmelserna om passhinder respektive passåterkallelse ändras så att tillgången till pass begränsas för den som avtjänar fängelsestraff.

Det är emellertid inte rimligt att samtliga som avtjänar fängelsestraff skall hindras från att inneha pass. Sådana åtgärder bör vidtas endast i fall där den dömde avtjänar ett längre fängelsestraff. Den generella risken för avvikelser kan i sådana fall anses beaktansvärd. En generell risk för avvikelse får anses föreligga även när den dömde avtjänar fängelsestraff från flera olika domar, vilka sammantagna innebär ett längre fängelsestraff. Med längre fängelsestraff bör i detta sammanhang avses fängelsestraff om minst ett år, i förekommande fall inkluderat förverkande av villkorligt medgiven frihet. Passhindret bör föreligga så länge verkställigheten pågår eller till dess villkorlig frigivning har skett.

Den 1 januari 1999 infördes sluten ungdomsvård som en ny frihetsberövande påföljd för brott som någon begått innan han eller hon fyllt 18 år (prop. 1997/98:96, bet. 1997/98:JuU21, rskr. 1997/98:275). Statens institutionsstyrelse ansvarar för verkställigheten av denna påföljd. Villkorlig frigivning förekommer inte beträffande sluten ungdomsvård. Påföljden sluten ungdomsvård ersätter i princip fängelse för personer som begått brott innan de fyllt 18 år. Vad som ovan har föreslagits om passhinder och passåterkallelse för den som har dömts till fängelsestraff bör därför i motsvarande grad gälla personer som genomgår sluten ungdomsvård.

Passhinder bör sålunda föreligga om den passökande avtjänar fängelsestraff, om den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och villkorlig frigivning inte har skett. Detsamma bör gälla den som genomgår sluten ungdomsvård, om den sammanlagda vårdtiden är i minst ett år. Under samma förutsättningar bör, om den dömde redan innehar pass, passet återkallas.

I vissa fall kan passmyndigheten i stället för att avslå passansökan, om särskilda skäl föreligger och sökanden begär det, utfärda pass med förkortad giltighetstid eller begränsat giltighetsområde (se 9 och 14 §§

passlagen). På samma sätt bör passmyndigheten, om det finns särskilda skäl och passinnehavaren begär det, förkorta passets giltighetstid eller begränsa dess giltighetsområde i stället för att återkalla pass. Ett fall där den dömda skulle kunna få tillgång till ett begränsat pass är om han eller hon skall bevista en nära anhörigs begravning utomlands. Några särskilda lagregler om detta fordras dock inte.

Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan regeringen besluta att en frihetsberövande påföljd som i ett annat land har dömts ut mot någon som antingen är svensk medborgare eller som har sin hemvist i Sverige får verkställas i Sverige (se lagen [1972:260] om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom). Ett sådant beslut innebär att verkställigheten av den utländska påföljden överförs till Sverige. Regeringen kan också besluta att domar som har meddelats av Förenta nationernas internationella tribunaler för f.d. Jugoslavien och Rwanda eller av Internationella brottmålsdomstolen, får verkställas i Sverige (se lagen [1994:569] om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt och lagen [2002:329] om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen). Ett fängelsestraff som har dömts ut i ett annat nordiskt land kan efter beslut av Kriminalvårdsstyrelsen verkställas i Sverige. Slutligen kan Kriminalvårdsstyrelsen, Socialstyrelsen eller Statens institutionsstyrelse i vissa fall besluta enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder om att verkställighet skall ske i Sverige av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut i ett annat EU-land.

I nu angivna fall verkställs som regel den utländska påföljden i Sverige på samma sätt och under samma förutsättningar som en påföljd som har beslutats av en svensk domstol. Det finns inte någon anledning att tillämpa andra bestämmelser i fråga om passhinder och passåterkallelse för svenska medborgare som verkställer en utländsk påföljd i Sverige.

5.3.2 Rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning

Regeringens förslag: Den som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning skall inte kunna få pass. Hans eller hennes pass skall återkallas.

Promemorians förslag: Promemorians författningsförslag innebär att en lagkraftvunnen dom där någon dömts till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning skall utgöra passhinder och grund för passåterkallelse om vården inte har upphört. Promemorians författningsförslag skiljer sig från regeringens förslag i det att passhinder och grund för återkallelse av pass även föreslås föreligga för den som är dömd men som ännu inte påbörjat vården.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i denna del redovisat samma inställning som angetts ovan under avsnitt 5.3.1.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare redogjorts krävs passstillstånd för den som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Det finns emellertid skäl att nu överväga om motsvarande reglering, vad gäller passhinder och passåterkallelse, bör gälla för dessa patienter som för de personer som avtjänar ett längre fängelsestraff. Be-

slutet om särskild utskrivningsprövning har föregåtts av bedömningen att det till följd av den psykiska störningen finns risk för att personen återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag. Det måste alltså anses särskilt angeläget att dessa personer fullföljer den beslutade vården. Avsikten med en påföljd av detta slag är bl.a. att den dömda tills vidare skall vara berövad friheten. Den dömda kan mot den bakgrunden inte anses ha något berättigat intresse av att inneha pass.

Det kan visserligen tänkas att det som ett led i vården kan vara motiverat och lämpligt att patienten genomför en utlandsresa. I ett sådant fall är det dock möjligt att tillämpa 9 och 14 §§ passlagen. Det innebär att i stället för att avslå en passansökan kan passmyndigheten besluta om att utfärda pass med förkortad giltighetstid eller begränsat giltighetsområde. På samma sätt kan passmyndigheten i stället för att återkalla passet besluta om att förkorta passets giltighetstid eller begränsa dess giltighetsområde.

Frågan om passhinder och passåterkallelse för den som ännu inte påbörjat vården bör bedömas på samma sätt som för den som ännu inte börjat avtjäna fängelsestraff (se avsnitt 5.3.1).

Regeringen föreslår alltså att det för personer som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning skall gälla samma regler om passhinder och passåterkallelse som för personer som dömts till ett längre fängelsestraff. Om passökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning skall därför passhinder och grund för passåterkallelse föreligga så länge vården pågår.

Socialstyrelsen har tagit upp frågan om passmyndighetens utredningskyldighet i dessa ärenden. Styrelsen menar att i de fall undantagsreglerna skall tillämpas bör det i passmyndighetens beslutsunderlag bl.a. ingå ett yttrande från den behandlande läkaren och länsrättens dom om tvångsvården. Regeringen delar *Socialstyrelsens* uppfattning att passmyndigheten bör ha tillgång till ett relevant beslutsunderlag inför sitt ställningstagande. Frågan om vilket beslutsunderlag passmyndigheten bör ha tillgång till bör emellertid inte regleras i lag utan i verkställighetsföreskrifter. Regeringen avser därför att göra följdändringar i passförordningen (1979:664).

5.4 Passtillstånd för den som dömts till fängelse, sluten ungdomsvård eller rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning

Regeringens förslag: Kravet på passtillstånd anpassas till nuvarande påföljdssystem, så att passtillstånd krävs för den som avtjänar fängelsestraff eller genomgår sluten ungdomsvård, utom när påföljden är en månad eller kortare tid.

Statens institutionsstyrelse skall pröva frågor om passtillstånd rörande den som genomgår sluten ungdomsvård. Styrelsens beslut skall kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 19 § passlagen fordras bl.a. passtillstånd för den som avtjänar kriminalvård i anstalt, utom när påföljden är fängelse i två månader eller kortare tid. Motivet för bestämmelsen är att passtillstånd skall krävas för den som avtjänar fängelsestraff, utom när påföljden är fängelse på så kort tid att villkorlig frigivning inte kan komma i fråga. Den 1 januari 1999 sänktes den minsta tid som skall avtjänas i anstalt, innan villkorlig frigivning kan ske, från två månader till en månad (prop. 1997/98:96, bet. 1997/98:JuU21, rskr. 1997/98:275).

Regeringen menar att kravet på passtillstånd för den som avtjänar fängelsestraff bör anpassas till befintliga regler om villkorlig frigivning. Minskningen av den tid som måste avtjänas i anstalt, innan villkorlig frigivning kan ske, bör leda till en motsvarande ändring vad avser kravet på passhinder enligt passlagen. När påföljden är fängelse i en månad eller kortare, bör således passtillstånd inte krävas. Frågan om passtillstånd är självklart endast aktuell i de fall där passhinder inte föreligger (jfr avsnitt 5.3).

När bestämmelserna om passtillstånd kom till fanns inte påföljden slutna ungdomsvård. För personer som har dömts till slutna ungdomsvård finns därför inga krav på passtillstånd. Det är naturligt att samma tillståndsbestämmelser, som när det gäller fängelse, skall gälla för den som genomgår slutna ungdomsvård, eftersom påföljden i princip ersätter fängelse för personer som begått brott innan de fyllt 18 år. Passtillstånd bör därför krävas för den som genomgår en sådan påföljd.

Rätten att pröva frågor om passtillstånd för personer som genomgår slutna ungdomsvård bör, liksom i fråga om passtillstånd för dem som avtjänar fängelsestraff, ligga på den myndighet som ansvarar för verkställigheten av påföljden. För personer som genomgår slutna ungdomsvård bör därför frågor om passtillstånd (21 §) och frågor om framställning om att pass skall återkallas (24 §) prövas av Statens institutionsstyrelse. Ett beslut att avslå en begäran om passtillstånd bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

5.5 Dömdas möjligheter att disponera pass

5.5.1 Kriminalvård på anstalt

Regeringens förslag: Pass som förvaras av en kriminalvårdsanstalt skall inte annat än i undantagsfall få disponeras av den intagne.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Under verkställigheten får den intagne inneha personliga tillhörigheter i den mån det kan ske utan olägenhet (24 § lagen [1974:203] om kriminalvård i anstalt [KvaL]). Tillhörigheter som den intagne inte får inneha förvaras av anstalten men disponeras i princip av den intagne. Det innebär t.ex. att han eller hon kan begära att sådana tillhörigheter skickas till en anhörig eller en

bekant. Av detta anses också följa att den intagne normalt kan kräva att få med sig tillhörigheterna vid permissioner och andra utevistelser (se Justitieombudsmannens beslut den 19 augusti 1977 i ärende dnr 1365–1977).

Regeringen anser att det är otillfredsställande att en intagen under anstaltsvistelsen har rätt att få ut ett pass som förvaras av anstalten.

Det bör därför införas en generell bestämmelse i lagen om kriminalvård i anstalt enligt vilken pass som förvaras av anstalten inte får disponeras av den intagne under straffverkställigheten. Åtgärden är inte lika långtgående och effektiv som en återkallelse men kan bidra till att förhindra att intagna avviker till utlandet. Bestämmelsen bör tas in i 24 § KvaL.

Den föreslagna begränsningen för intagna att disponera sitt pass kommer att omfatta både svenska och utländska pass. Svenska pass har som tidigare nämnts numera knappast något användningsområde utom vid utlandsresor. Huvudregeln i de fall då anstalten förvarar den intagnes pass bör därför vara att detta inte lämnas ut i samband med permissioner utom i de mycket speciella fall då den intagne t.ex. fått tillstånd att åka utomlands under permissionen. *Kriminalvårdsstyrelsen* har dock påpekat att för intagna som inte är svenska medborgare är det utländska passet ofta den enda identitetshandlingen. Styrelsen menar att det för utländska intagna ibland är nödvändigt att få disponera passet under permissioner för att legitimera sig, t.ex. om han eller hon är ålagd anmälningsskyldighet under permissionen eller för att utföra en ekonomisk transaktion. Regeringen anser, bl.a. mot bakgrund av vad kriminalvårdsstyrelsen har uttalat, att det bör finnas ett utrymme för kriminalvårdsmyndigheten att i det enskilda fallet tillåta den intagne att disponera sitt pass. Detta bör dock ske endast i undantagsfall. Passet bör alltså få disponeras av den dömda efter särskilt medgivande av myndigheten. Detta bör komma till uttryck i den nya bestämmelsen.

5.5.2 Sluten ungdomsvård och rättspsykiatrisk vård

Regeringens förslag: En intagen på ett särskilt ungdomshem skall kunna förhindras från att disponera sitt pass.

Regeringens bedömning: Något behov av att begränsa tillgången till pass för den som dömts till rättspsykiatrisk vård, utöver vad som föreslagits i avsnitt 5.3.2, finns inte.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Verkställigheten av sluten ungdomsvård sker enligt 1 § lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) vid sådana särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). De som dömts till sluten ungdomsvård får inte inneha t.ex. narkotika, alkoholhaltiga drycker, injektionssprutor, kanyler eller annat som kan vara till men för vården eller ordningen vid hemmet och sådan egendom får omhändertas om den påträffas (15 § LSU och 16 § LVU). Vid införandet av

påföljden slutna ungdomsvård konstaterades att lagen om kriminalvård i anstalt innehåller detaljerade föreskrifter om rättigheter och skyldigheter för intagna i kriminalvårdsanstalt. Det ansågs inte finnas behov av en så omfattande reglering när det gäller verkställighet av slutna ungdomsvård, bl.a. mot bakgrund av att verksamheten vid de särskilda ungdomshemmen bedrivs utifrån andra utgångspunkter och med annan målsättning än den verksamhet som bedrivs inom kriminalvården i anstalt.

Verksamheten vid de särskilda ungdomshemmen är till skillnad från verksamheten vid kriminalvårdsanstalterna uteslutande inriktad på vård (prop. 1997/98:96 s. 166). Mot denna bakgrund är det inte lämpligt att i LSU införa en motsvarande generell begränsning för den som genomgår slutna ungdomsvård att inneha eller i övrigt disponera pass, liknande den generella bestämmelse som förslås i lagen om kriminalvård i anstalt (jfr avsnitt 5.5.1.).

Enligt 13 § LSU får den dömda emellertid hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. I motiven till lagstiftningen har särskilt betonats att det är viktigt med hänsyn till trovärdigheten i påföljden att frihetsberövandet upprätthålls (a.a. s. 186). Det bör därför i 13 § LSU införas en uttrycklig möjlighet att hindra den dömda från att disponera sitt pass.

Något behov av att begränsa tillgången till pass för den som dömts till rättspsykiatrisk vård, förutom på det sätt som föreslås beträffande personer som överlämnas till vård med särskild utskrivningsprövning (jfr avsnitt 5.3.2) har inte framkommit. Det är därför inte påkallat att i detta sammanhang föreslå någon ytterligare begränsning.

6 Övriga frågor

6.1 Behörig passmyndighet vid återkallelse av pass m.m.

Regeringens bedömning: Någon ändring av bestämmelserna om vilken passmyndighet som skall fatta beslut om att återkalla pass och beslut om att begränsa pass giltighetstid bör inte göras.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att beslut om återkallelse av pass eller begränsning av giltighetstiden för pass skall fattas av den passmyndighet där frågan har uppkommit.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar, förutom *Kammarrätten i Sundsvall* som anser att bestämmelsen bör övervägas ytterligare i syfte att undvika flera konkurrerande forum.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 16 § passlagen skall återkallelse av pass och beslut om att begränsa ett pass giltighet beslutas av passmyndigheten på den ort där passinnehavaren uppehåller sig vid ärendets upptagande. Även den myndighet som har utfärdat passet kan pröva en sådan fråga.

Enligt uppgifter från polisen kan bestämmelsen många gånger ställa till problem. När det uppkommer en fråga om att återkalla ett pass eller be-

gränsa dess giltighet är det nämligen ibland svårt att fastställa vilken myndighet som skall handlägga ärendet. Detta beror på att det inte sällan är okänt var passinnehavaren befinner sig. I promemorian har därför föreslagits att den myndighet där frågan uppkommer alltid skall vara behörig att handlägga ärendet.

Ett sådant system förutsätter emellertid att en passmyndighet, när ett återkallelseärende inleds, kan avgöra att ett ärende inte pågår hos någon annan passmyndighet. Detta torde inte alltid vara möjligt. Vidare torde den föreslagna ordningen innebära osäkerhet för den myndighet som avser att göra en framställan om återkallelse, eftersom det av författningsbestämmelsen inte skulle framgå vilken passmyndighet som är rätt myndighet.

På grund härav anser regeringen att någon förändring av det slag som föreslås i promemorian inte bör göras.

6.2 Överklagande av passmyndighets beslut

Regeringens förslag: En polismyndighets beslut i passärenden skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Polismyndighetens och domstolens beslut skall gälla omedelbart, om inte annat anges.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om överklagande av en passmyndighets beslut finns i 27 § passlagen. I första stycket sägs att en passmyndighets anmaning att överlämna pass enligt 17 § inte kan överklagas. Här avses de fall där ett överklagbart beslut redan har fattats om att passet skall återkallas eller att dess giltighetstid begränsats. I andra fall kan passmyndighetens beslut överklagas (se paragrafens andra stycke). Normalt skall beslutet överklagas till länsstyrelsen. Detta gäller emellertid endast om det är polismyndigheten som har fattat beslutet. Länsstyrelsens beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Om en passmyndighet utomlands har fattat beslutet, skall detta överklagas direkt hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Länsstyrelserna var fram till den 1 januari 1986 passmyndigheter. När det nuvarande systemet med polismyndigheterna som passmyndighet infördes var länsstyrelserna högsta polismyndighet i länet. Det var då naturligt att länsstyrelsen var den instans som prövade överklaganden av polismyndigheters passbeslut. Från och med den 1 januari 1999 har emellertid länsstyrelsens roll när det gäller polisverksamheten tagits bort. Därmed finns det inte heller något skäl att låta länsstyrelserna överpröva polismyndigheternas beslut. Det framstår också som mindre lämpligt att ha skilda överklagandebestämmelser beroende på vilken myndighet som först har prövat ärendet. En polismyndighets beslut i passfrågor bör därför – liksom en utomlands belägen passmyndighets beslut – överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Av 30 § passlagen framgår att en passmyndighets eller en länsstyrelses beslut i passärenden gäller omedelbart. Mot bakgrund av den nyss föreslagna ändringen i överklagandebestämmelserna bör detsamma i fortsättningen gälla också allmän förvaltningsdomstols beslut i passärenden. Dock bör det införas en möjlighet för domstolen att förordna att beslutet inte skall gälla omedelbart. Detta föranleder ändringar i 30 § passlagen.

6.3 Anpassning till lagen om svenskt medborgarskap

Regeringens förslag: I 12 § passlagen klargörs att pass skall återkallas om passinnehavaren efter ansökan befriats från sitt svenska medborgarskap.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: En ny medborgarskapslag trädde i kraft den 1 juli 2001, lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Den tillåter, till skillnad från tidigare lagstiftning, dubbelt medborgarskap. Tidigare regler om förlust av svenskt medborgarskap vid förvärv av utländskt har därför inte någon motsvarighet i den nya lagen. Regler om förlust av medborgarskap utan egen begäran finns numera endast i fråga om personer som är födda utomlands och aldrig haft hemvist i Sverige eller vistats här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet. En sådan person förlorar enligt 14 § sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller 22 år. Efter ansökan kan dock medges att medborgarskapet får behållas. Förlust sker inte om det skulle leda till statslöshet. Därutöver finns i lagen bestämmelser om befrielse av medborgarskapet på den enskildes initiativ. I 15 § stadgas således att den som är eller önskar bli utländsk medborgare får på ansökan befrias från sitt svenska medborgarskap. Befrielse skall medges den som saknar hemvist i Sverige. Den som har hemvist i Sverige får vägras befrielse endast om det finns särskilda skäl.

I 12 § passlagen anges att passmyndigheten skall återkalla gällande pass om passinnehavaren förlorar sitt svenska medborgarskap. Bestämmelsen bör mot bakgrund av de beskrivna reglerna i medborgarskapslagen förtydligas så att det framgår att ett pass skall återkallas också om passinnehavaren efter ansökan befriats från sitt svenska medborgarskap.

6.4 Sekretessfrågor

Regeringens förslag: Sekretess skall gälla hos en passmyndighet för sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till ärenden enligt passlagen, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian föreslås dock även att det skall gälla absolut sekre-

tess för det underlag som passökanden lämnar in och för den biometriska information som framställts med hjälp av underlaget.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller har inte haft några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Uppgifter i passärenden måste i de flesta fall betraktas som harmlösa. När det gäller ärenden där passmyndigheten har att överväga om en passansökan skall avslås eller ett pass skall återkallas kan det emellertid förekomma uppgifter i ärendet som måste betraktas som känsliga för den enskilde.

Enligt 7 kap. 15 § första stycket 1 sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Bestämmelsen är således försedd med ett s.k. kvalificerat rakt skaderekvisit dvs. det gäller en extra stark presumtion att uppgifter i sådana verksamheter är offentliga. Skaderekvisitet är avsett att skydda uppgifter av särskilt ömtålig art samt uppgifter som normalt sett är harmlösa, men som på grund av speciella omständigheter får anses vara särskilt känsliga i det enskilda fallet. Som exempel på den förstnämnda kategorin nämns i motiven bl.a. uppgifter om ändrad könstillhörighet. Som exempel på den andra kategorin nämns bl.a. förföljda personers adressuppgifter (prop. 1979/80:2 Del A s. 211).

Enligt 7 kap. 15 § andra stycket sekretesslagen gäller vidare sekretess i verksamhet som avses i paragrafens första stycke 1 för uppgift i form av fotografisk bild av den enskilde, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. Bestämmelsen är försedd med ett s.k. omvänt skaderekvisit, dvs. det gäller en presumtion för att sådana uppgifter omfattas av sekretess.

Regeringen har med stöd av 7 kap. 15 § första stycket 1 förordnat att motsvarande sekretess som gäller enligt den bestämmelsen skall gälla för uppgifter om enskildas personliga förhållanden bl.a. i verksamhet som avser Rikspolisstyrelsens centrala passregister (1 b § sekretessförordningen [1980:657]). Fråga har uppkommit hur långt denna sekretess sträcker sig när det gäller uppgifter som ligger till grund för eller som kan komma att ligga till grund för en registrering i passregistret. Att de uppgifter som skall registreras även omfattas av sekretess i den mån de förekommer i t.ex. en passansökan får anses stå klart. Frågan är dock vad som är avsett att gälla beträffande andra uppgifter i ett passärende än de som är avsedda att registreras. Om en passmyndighet inom riket t.ex. har fått in en ansökan om att ett pass skall utfärdas för en underårig utan vårdnadshavares samtycke skall myndigheten enligt 3 § andra stycket passförordningen (1979:664) inhämta ett yttrande i ärendet från den kommunala nämnd som fullgör uppgifter inom socialtjänsten. Kan uppgifter om den enskildes sociala förhållanden som omnämns i ett sådant yttrande omfattas av sekretessen? *Rikspolisstyrelsen* har under hand gett uttryck för uppfattningen att så inte är fallet. Man kan å ena sidan hävda att även uppgifter i ett sådant yttrande inhämtas i verksamhet som avser Rikspolisstyrelsens centrala passregister. Å andra sidan används i lagtexten begreppet ”verksamhet som avser registrering” och det görs i

motiven till 7 kap. 15 § sekretesslagen inga klara uttalanden i vilken omfattning denna sekretess är avsedd att omfatta samtliga känsliga uppgifter i ett ärende som kan komma att ligga till grund för en registrering, dvs. även sådana uppgifter som inte är avsedda att registreras. Med hänsyn härtill finner regeringen att det råder osäkerhet om i vilken utsträckning det gäller sekretess i ärenden enligt passlagen. Lagstiftningen bör därför förtydligas.

Det kan övervägas om ett förtydligande bör göras i 7 kap. 15 § sekretesslagen. Eftersom problem, såvitt känt, bara har uppstått när det gäller passärenden anser dock regeringen att förtydligandet i stället bör ske genom att en särskild bestämmelse om sekretess i ärenden enligt passlagen införs. Den nya bestämmelsen bör placeras i 7 kap. 19 § sekretesslagen som innehåller bestämmelser om sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden hos polismyndigheter i andra sammanhang än brottsbekämpning. Eftersom den föreslagna bestämmelsen skall vara tillämplig även hos andra passmyndigheter än polismyndigheter (utlandsmyndigheter), bör bestämmelsen placeras i paragrafens andra stycke där viss sekretess, som är tillämplig även hos andra myndigheter än polismyndigheter, regleras (jfr prop. 1987/88:137 s. 38).

Till skillnad från passregistret, där ett begränsat antal uppgifter som oftast är att anse som harmlösa registreras, kan ett passärende innehålla många uppgifter, varav en hel del kan vara känsliga. Det gäller särskilt när en passansökan avslås eller ett pass återkallas. Med hänsyn härtill bör sekretessen i passärenden – till skillnad från vad som gäller enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen, men i likhet med vad som gäller i övriga verksamheter som regleras i 7 kap. 19 § – gälla med ett vanligt rakt skaderequisit. Det innebär att sekretess gäller om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Den tid under vilken sekretessen högst skall gälla bör, i likhet med vad som redan gäller enligt 7 kap. 19 §, begränsas till sjuttio år.

Eftersom den nya bestämmelsen bara skall gälla i ärenden enligt passlagen kommer den inte att omfatta den registrering av uppgifter som enligt 23 § passförordningen (1979:664) senare sker i Rikspolisstyrelsens centrala passregister. I den senare verksamheten gäller sekretess enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen och 1 b § sekretessförordningen.

I 16 kap. 1 § sekretesslagen finns de tystnadsplikter uppräknade som har företräde framför meddelarfriheten, dvs. den grundlagsfästa rätten att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering. Denna frihet är inte begränsad när det gäller uppgifter som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 19 § sekretesslagen. Det saknas anledning att behandla uppgifter i ärenden enligt passlagen på annat sätt.

I avsnitt 4.2 har frågan om biometriskt information i pass behandlats. I promemorian föreslogs att den enskilde skulle lämna underlag för sådana biometriska uppgifter som skall finnas i passet och att det skulle införas en särskild sekretessbestämmelse för detta underlag. Som framgår i avsnitt 4.2.2. föreslås i propositionen i stället att den enskilde skall vara skyldig att låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av sökandens ansikte. Passmyndigheten utvinnet biometriska data ur bilden och gör en datorstödd jämförelse för att säkerställa att den ansiktsbild som förs in i passet har en sådan kvalitet att den fungerar vid en sådan jämförelse. Därefter framställs det underlag som efter bearbetning av passtillver-

karen resulterar i det färdiga passet. Hela underlaget, inklusive de biometriska data som tas fram, får anses utgöra en mellanprodukt till den färdiga passet. Sådana handlingar blir inte allmänna om de inte expedieras eller tas om hand för arkivering (2 kap. 9 § andra stycket tryckfrihetsförordningen). I förarbetena till 2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen anfördes att om en myndighet sänder över en handling till någon utomstående endast för teknisk bearbetning är det naturliga att se det som att handlingen aldrig har befunnit sig utanför myndigheten (prop. 1975/76:160 s. 137). Det färdiga passet är en handling som skall expedieras. Av huvudregeln i 2 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen följer att passet anses upprättat när det har expedierats. De biometriska data som kan tas fram i samband med passansökan skall omedelbart förstöras när passet lämnats ut. Eftersom dessa data inte arkiveras i samband med att passet expedieras blir frågan om sekretess för dem inte aktuell.

Som tidigare nämnts gäller enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen och 1 b § sekretessförordningen sekretess i verksamhet som avser passregistret för uppgift i form av fotografisk bild av den enskilde, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. Den digitala ansiktsbilden är också en fotografisk bild. Detta innebär att när de nya passbilderna förs in i passregistret kommer de att skyddas av sekretess i samma omfattning som nuvarande passfotografier. Något behov av att ändra 7 kap. 15 § sekretesslagen finns därför inte.

I avsnitt 5.5 har föreslagits att pass som förvaras av en kriminalvårdsanstalt inte annat än i undantagsfall skall få disponeras av den intagne och att personalen på ett särskilt ungdomshem skall kunna hindra den dömde från att disponera sitt pass. I anledning av dessa förslag har *Kammarrätten i Sundsvall* påpekat att det inte finns bestämmelser i sekretesslagen som skyddar den enskilde mot utlämnande av minnesenheter som innehåller biometriskt underlag när passen förvaras av myndighet. Avgörande i frågan om behov av skydd mot utlämnande uppkommer är om passet kan betraktas som en allmän handling i tryckfrihetsförordningens mening. En allmän handling uppkommer när den är att anse som upprättad av en myndighet eller inkommen till en myndighet. Att en lokal kriminalvårdsmyndighet förvarar en intagens pass med stöd av en särskild bestämmelse, som hindrar den intagne att disponera passet, innebär inte att passet är att anse som en till kriminalvårdsmyndigheten inkommen handling. Något behov av sekretesskydd föreligger därför inte heller i denna situation.

7 Konsekvenser

I dag utfärdas ca 75 procent av de svenska passen med en giltighetstid på tio år. För resterande del gäller en giltighetstid på fem år (barn under arton år) eller kortare tid (extra pass och provisoriska pass). En halvering av passens giltighetstid och införandet av biometrisk information i passen medför en ökad belastning på passmyndigheterna och därmed också ökade kostnader. Inom riket utfärdas ca 870 000 pass per år (ca 800 000 ordinarie pass och ca 70 000 provisoriska). Vid utlandsmyndigheterna

utfärdas ca 40 000 pass per år (ca 31 500 ordinarie och 8 500 provisoriska). Rikspolisstyrelsen har beräknat att antalet pass utfärdade inom riket kommer att öka till ca 1 400 000 pass per år när förändringen av giltighetstiden fått full effekt.

I passärenden inom riket tas det i dag ut avgifter som disponeras av polismyndigheterna och som syftar till att ge full kostnadstäckning för verksamheten. Även framtida, ökade kostnader för passärenden bör enligt regeringens mening finansieras genom avgifter. Rikspolisstyrelsen har i sin rapport över uppdraget att förbereda ett eventuellt införande av biometrisk information i pass och andra resehandlingar, beräknat hur mycket ansökningsavgifterna behöver höjas för att full kostnadstäckning skall uppnås. Mot bakgrund av Rikspolisstyrelsens rapport bedömer regeringen att ansökningsavgiften för pass inom riket bör ökas från 270 kr till ca 400 kr och för de nya provisoriska passen från 270 kr upp till ca 975 kr. Anledningen till att höjningen av avgifterna för de provisoriska passen blir väsentligt högre än för vanliga pass är bl.a. att fullständig utrustning för framtagande av pass måste finnas på de platser där provisoriska pass skall utfärdas.

För passmyndigheterna utom riket tillämpas förordningen (1997:691) om avgifter vid utlandsmyndigheterna enligt vilken avgiften för ett ordinarie pass i dag är 370 kr och för ett provisoriskt pass 430 kr. Dessa avgifter ger inte full kostnadstäckning för verksamheten och disponeras inte heller av utlandsmyndigheterna. Regeringen anser att dessa avgifter bör höjas i väsentlig mån. Finansieringen av förslagen i denna del behöver övervägas ytterligare.

Införande av nya kontrollrutiner vid den svenska gränsen kommer att leda till ökade kostnader framför allt på grund av att ny utrustning behöver köpas in och personal utbildas. Vid de passkontroller där polisen har ansvaret för kontrollen skall sådan utrustning införskaffas av polisen inom ramen för befintliga anslag. Inom Rikspolisstyrelsen pågår ett arbete med att beräkna dessa kostnader. I de fall annan myndighet inom ramen för sin verksamhet har ett självständigt ansvar att utföra passkontroller så skall denna myndighet finansiera nödvändig utrustning med befintliga anslag. Rikspolisstyrelsen skall se till att nödvändig kunskap om handhavande av kontrollutrustningen kommer berörda myndigheter till del.

I avsnitt 4.2.1. har det nya sättet att ta fram underlag för passtillverkningen beskrivits. Passökanden ska i fortsättningen fotograferas hos passmyndigheten i stället för som i dag hos en fotograf eller i en fotoautomat. Detta medför konsekvenser för de privata företag som tillhandahåller dessa tjänster i dag. *Föreningen Svenskt Näringsliv* och *Svenska Elektronikförbundet* har i yttranden över förslaget i utkastet till lagrådsremiss invänt mot att fotograferingen av passökanden i fortsättningen skall äga rum hos passmyndigheten. Enligt uppgifter från Svenska Elektronikförbundet, vilka organiserar huvuddelen av de företag som i dagligt tal kallas för fotohandlare, står fotohandeln för ca hälften av marknaden. Förbundet har angett att den totala marknaden utgör ca 800 000 passbilder per år, vilket enligt förbundets tidigare beräkningar innebär att fotohandeln kommer att förlora mellan 41 och 45 miljoner kr per år i utebliven vinst. Förbundet har i yttrandet över förslaget i utkastet till lagrådsremiss nu uppgett att en omsättning på över 100 miljoner kr kommer att

försvinna om förslaget genomförs. Regeringen anser att den föreslagna ändringen av passansökningssystemet innebär en mycket viktig del i strävan att öka säkerheten i pass. Genom att passmyndigheten tar en bild av sökanden säkerställs att bilden i passet verkligen avbildar rätt person. Vidare säkerställs att passbilden har en sådan kvalitet att den kan användas för datorstödd verifiering vid en gränskontroll. I förevarande fall anser regeringen att behovet av att öka säkerheten i pass väger tyngre än de men detta kan medföra för den privata marknaden. Andra alternativ är både av tekniska och praktiska omständigheter inte möjliga. Regeringen menar att det därför inte är möjligt att bibehålla den nuvarande ordningen att passökanden ger in fotografier i samband med passansökan.

Förslaget att långtidsdömdas pass skall återkallas kommer att innebära att passmyndigheterna (polismyndigheterna) får handlägga ett större antal ärenden än vad som för närvarande är fallet. Förslaget att Statens institutionsstyrelse skall pröva frågor om passtillstånd innebär att även denna myndighet får en något ökad arbetsbelastning. Det kommer dock att röra sig om ett så begränsat antal ärenden att förslagen skall finansieras inom ramen för polisens respektive Statens institutionsstyrelsens nuvarande anslag.

När det gäller förslaget att föra över prövningen av överklagade ärenden enligt passlagen direkt till allmän förvaltningsdomstol, kan det konstateras att antalet passärenden som överklagas är mycket lågt. Länsstyrelsen i Stockholms län har under de senaste fem åren i genomsnitt haft att pröva endast ungefär fem ärenden per år. Den föreslagna förändringen innebär inte heller någon ny uppgift för länsrätten, som ju redan i dag har att pröva passärenden som överklagats från länsstyrelsen. Sammantaget bedömer regeringen att kostnadsökningen skall finansieras inom befintliga anslag.

Övriga förslag beräknas inte leda till några nämnvärda ökade kostnader för det allmänna.

8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår därför att ändringarna skall träda i kraft den 1 oktober 2005.

Kravet på biometriskt underlag i form av ansiktsbild bör inte gälla de pass som utfärdats enligt äldre bestämmelser. Tidigare utfärdade pass bör därför fortsätta att gälla under den tid som anges i passet.

Ett överklagande enligt 27 § passlagen som kommit in till länsstyrelsen före ikraftträdandet av ändringarna i passlagen, men som ännu inte avgjorts vid ikraftträdandet skall överlämnas av länsstyrelsen till allmän förvaltningsdomstol och handläggas i enlighet med 27 § i dess nya lydelse.

9.1 Förslaget till lag om ändring i passlagen (1978:302)

3 §

I paragrafen regleras bl.a. frågor om passens giltighetstid.

Den huvudsakliga ändringen i *andra stycket* innebär att giltighetstiden för vanliga pass avseende personer över 18 år sänks från nuvarande tio år till fem år. Frågan har behandlats i avsnitt 4.3. Vid övergången till ett system med fem års giltighetstid kommer det att finnas ett stort antal pass med tioårig giltighetstid. Dessa blir inte ogiltiga när ändringen träder i kraft utan gäller så länge som det anges i passet (jfr övergångsbestämmelserna).

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

5 §

I paragrafen behandlas frågor om skyldighet att medföra pass vid utresa från Sverige och vid inresa från annat land.

I paragrafens *första stycke* föreskrivs att en svensk medborgare inte får resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. Hittills har pass inte krävts vid utresa ur riket för passagerare på fartyg som efter utresan med återvändande tur anlöper svensk hamn, om de enligt de villkor som gäller för resan inte tillåts stiga i land i främmande stat och medför särskilt passerkort för resan (punkten 5). Ändringen i *andra stycket* (tidigare första stycket andra meningen) innebär att detta undantag från kravet på medförande av pass tas bort. Ändringen har behandlats i avsnitt 4.6.

I *tredje stycket* (tidigare andra stycket sista meningen och tredje stycket) föreskrivs att en svensk medborgare skall medföra pass vid inresa från annat land. I andra meningen ges dock – liksom tidigare – undantag genom att en svensk medborgare inte behöver medföra pass vid inresa från annat land om det svenska medborgarskapet kan styrkas på annat sätt, eller om inresa sker från vissa angivna länder. Ändringarna är av redaktionellt slag och någon materiell ändring är inte avsedd.

Bestämmelserna i det tidigare andra stycket första och andra meningarna har flyttats till 5 a §.

5 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.2.3.

I paragrafens *första stycke* (tidigare 5 § andra stycket) föreskrivs att polisen har att övervaka att bestämmelserna i 5 § följs. Ändringen är framförallt av redaktionellt slag men innebär även ett förtydligande av att polisen har ansvar även för kontrollen av inresande från annat land, vilket är motiverat av hänsyn till utlänningskontrollen (jfr 5 kap. 1 § Utlänningslagen [1989:529]).

I paragrafens *andra stycke* föreskrivs vad som åligger en svensk medborgare i samband med passkontroll vid resa ut ur landet och vid inresa till Sverige. I *punkten 1* anges att den som enligt 5 § har att medföra pass skall överlämna passet till polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tjänsteman vid Kustbevakningen, Tullverket eller vid Migrationsverket. I *punkten 2* anges att passinnehavaren på begäran skall låta befattningshavare som anges i punkten 1 ta en bild i digitalt format av passinnehava-

rens ansikte, för kontroll av att detta motsvarar den ansiktsbild som finns sparad i passet. Bestämmelserna skall ses mot bakgrund av den i 6 § införda möjligheten att lagra passinnehavarens ansiktsbild i digitalt format i ett lagringsmedium i passet. De gör det möjligt för kontrollanten att få tillgång till passet för att genomföra en jämförelse mellan passinnehavaren och uppgifterna i passet. Det kan vara fråga om en okulär jämförelse mellan passinnehavarens ansikte och passfotot. Men kontrollen bör också kunna ske genom en datorstödd jämförelse mellan den ansiktsbild som finns lagrad i passet och ett vid kontrolltillfället taget digitalt foto. Någon inskränkning i förhållande till i dag av möjligheten att genomföra andra kontroller, t.ex. kontroll av passets äkthet eller att använda informationen i passet som underlag för kontroll i relevanta register, är inte avsedd.

I *tredje stycket* föreskrivs att ansiktsbilden och de biometriska data som tagits fram vid kontrollen omedelbart skall förstöras när kontrollen är klar. Det får således inte ske någon lagring av kontrollunderlaget. Syftet med kontrollen är att se om det är rätt person som innehar passet, inte att skapa ett fotoregister eller register med biometriska data över dem som passerar gränskontrollen.

6 §

Paragrafen behandlar frågor om passansökan. Ändringarna har behandlats i avsnitt 4.2.

I *andra stycket 1* införs en ny bestämmelse som innebär att en passsökande är skyldig att låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av sökandens ansikte. Ansiktsbilden är avsedd att användas *dels* som ett lasergraverat foto i passet, *dels* som en lagrad bild på ett lagringsmedium (minnesenhet) i passet. Ansiktsbilden kommer även, liksom i dag, att sparas i det centrala passregistret. Bestämmelsen i andra stycket 2 överensstämmer med hittills gällande rätt.

Bestämmelsen i det nya *tredje stycket* ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om ingivande av passfoton vid ansökan om pass. Liknande bestämmelser har hittills funnits i andra stycket.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

6 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.2.2.

I paragrafen föreskrivs att ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 får sparas i ett lagringsmedium i passet. Med lagringsmedium avses en elektronisk minnesenhet (chips). Vidare föreskrivs att de biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden omedelbart skall förstöras när passet lämnats ut. Med biometrisk data avses den information som tas fram (extraheras) ur ansiktsbilden och som kan användas för en jämförelse med en referensmall i syfte att verifiera en persons identitet. I avsnitt 4.2.1 beskrivs närmare hur det biometriska underlaget kan användas i samband med passansökan. De biometriska data som tas fram i samband med behandlingen av passansökan skall även förstöras om en passansökan återkallas innan passet har lämnats ut eller om ansökan avslås. Något krav på att ansiktsbilden (fotot) skall förstöras uppställs däremot inte. Det finns alltså inte något hinder mot att spara ansiktsbilden i det centrala passregistret (se dock 6 b §).

6 b §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.2.2.

I paragrafen föreskrivs att ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 och de biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden, inte får användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling. Härigenom förhindras att ett register byggs upp med de biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden efter att passet utfärdats, när ansiktsbilden sparats i ett centralt passregister. Någon ändring i förhållande till i dag av möjligheten för passmyndigheten att i ett centralt passregister söka efter ett passfoto med hjälp av en passinnehavares namn eller personnummer, är inte avsedd.

7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en passansökan skall avslås.

Ändringen i *punkten 3* utgör en rättelse av en felaktig hänvisning. Hitills har paragrafen hänvisat till 24 kap. 3 § rättegångsbalken. Hänvisningen skall rätteligen vara till 24 kap. 4 § rättegångsbalken.

Tillägget av *punkterna 6 och 7* – som har utformats i enlighet med Lagrådets förslag – innebär att två nya passhinder införs. En passansökan skall sålunda enligt *punkten 6* avslås om sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i ett år och villkorlig frigivning inte har skett. Passhinder inträder så snart sökanden har börjat verkställa påföljden. Om verkställigheten avser flera kortare fängelsestraff, skall dessa läggas samman vid bedömningen om den sammanlagda tiden att avtjäna uppgår till minst ett år. Likaså skall förverkad villkorligt medgiven frihet utgöra underlag för beräkningen av den sammanlagda strafftiden. På motsvarande sätt föreligger passhinder enligt *punkten 7* för den som genomgår sluten ungdomsvård, om den sammanlagda vårdtiden är minst ett år. Frågorna har behandlats i avsnitt 5.3.1. Undantag från 7 § finns genom att det i 9 § föreskrivs att en passmyndigheten kan, i stället för att avslå passansökan, utfärda pass med förkortad giltighetstid eller begränsat giltighetsområde, om särskilda skäl föreligger och sökanden begär det.

Tillägget av *punkten 8* innebär att passhinder införs även för den som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Passhindret består till dess vården har upphört. Frågan har behandlas i avsnitt 5.3.2.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

12 §

Paragrafen behandlar frågor om när passmyndigheten skall återkalla gällande pass.

Ändringen i *första stycket 1* innebär att det införs en bestämmelse att en passmyndighet skall återkalla ett pass om dess innehavare efter ansökan befriats från sitt svenska medborgarskap. Ändringen är en anpassning till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Frågan har behandlats i avsnitt 6.3.

Tilläggen av *första stycket 5, 6 och 7* – som har utformats i enlighet med Lagrådets förslag – innebär att tre nya grunder för passåterkallelse införs. Passmyndigheten skall sålunda återkalla ett pass om passinnehavaren avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att

avtjäna är fängelse i ett år och villkorlig frigivning inte har skett. Återkallelse skall ske så snart passinnehavaren har börjat verkställa påföljden. Det är den sammanlagda strafftiden som är avgörande. Tiden för flera kortare fängelsestraff skall alltså läggas samman vid bedömningen om den sammanlagda tiden att avtjäna uppgår till minst ett år. Likaså skall förverkad villkorligt medgiven frihet utgöra underlag för den sammanlagda strafftiden. Återkallelse skall också ske om passinnehavaren genomgår sluten ungdomsvård, om den sammanlagda vårdtiden är minst ett år. Detsamma gäller den som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Frågorna har behandlats i avsnitten 5.3.1 och 5.3.2. Liksom i de övriga fall som behandlas i paragrafen kan dock, med stöd av 13 och 14 §§, göras vissa undantag från vad som gäller om återkallelse. I 13 § föreskrivs att återkallelse av pass kan, om det med hänsyn till omständigheterna är lämpligt, begränsas att gälla tills vidare eller viss tid. Enligt 14 § kan passmyndigheten, i stället för att återkalla ett pass, förkorta passets giltighetstid eller begränsa dess giltighetsområde, om särskilda skäl föreligger och passinnehavaren begär det.

Ändringen i *andra stycket* innebär att ett särskilt pass *skall* återkallas när de skäl som föranlett passets utfärdande inte längre föreligger. Frågan har behandlats i avsnitt 4.5. Huvudprincipen är att svenska medborgare skall vara innehavare av endast ett pass. Bestämmelsen aktualiseras t.ex. när ett extra pass utfärdats till en passinnehavare för en särskild resa och resan har fullföljts. Något behov för passinnehavaren att inneha ett extra pass föreligger inte längre och det skall därför återkallas.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

17 §

Paragrafen behandlar bl.a. passinnehavarens skyldighet att lämna ifrån sig ett återkallat pass.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 4.4, innebär att skyldigheten att överlämna ett återkallat pass till passmyndighet eller annan behörig myndighet utvidgas till att gälla även annan som förfogar över passet. Om annan än passinnehavaren förfogar över passet, kan det utgöra grund för återkallelse av passet enligt 12 § första stycket 9 passlagen (tidigare punkten 6). Har passet återkallats på den grunden, är alltså även den som förfogar över passet utan att vara passinnehavare i passlagens mening, skyldig att på anmaning överlämna detta till passmyndigheten eller annan behörig myndighet. Genom den nya lydelsen ges passmyndigheten också möjlighet att kvarhålla ett sådant pass enligt *andra stycket*.

Genom det nya *tredje stycket* införs en generell befogenhet för polisman som i annan verksamhet än t.ex. gränskontrollverksamhet, påträffar ett återkallat pass att ta hand om passet för överlämnande till behörig myndighet. En motsvarande befogenhet ges även till tjänsteman vid Kustbevakningen eller Tullverket. En sådan åtgärd skall dokumenteras i enlighet med 27 § polislagen (1984:387). Det innebär att ett protokoll skall upprättas. Av protokollet skall framgå vem som fattat beslutet, grunden för beslutet och tidpunkten när det fattats, vem eller vilka som har deltagit i ingripandet, vem ingripandet riktat sig mot, tiden för ingripandet samt vad som i övrigt har framkommit vid ingripandet.

19 §

Paragrafen anger när passtillstånd krävs för bl.a. den som avtjänar fängelsestraff eller genomgår sluten ungdomsvård. Ändringarna i paragrafen har behandlats i avsnitt 5.4.

Ändringen i *punkten 1* innebär att passtillstånd skall krävas för den som avtjänar fängelsestraff och inte är villkorligt frigiven, eller genomgår sluten ungdomsvård, utom när påföljden är en månad eller kortare. Begreppet avtjänar fängelsestraff eller genomgår sluten ungdomsvård omfattar alla former av verkställighet, dvs. även de fall då den intagne vistas utanför anstalt eller verkställer del av straffet utanför anstalten. I *punkten 2* anges – liksom tidigare – att passtillstånd fordras för den som står under övervakning, efter dom på skyddstillsyn eller efter villkorlig frigivning från fängelse. Ändringarna innebär även en språklig modernisering.

Frågan om passtillstånd blir givetvis inte aktuell om passansökan skall avslås enligt exempelvis 7 § 6. Om passmyndigheten överväger att utfärda pass med stöd av 9 §, måste dock passtillstånd först inhämtas.

21 §

Paragrafen behandlar bl.a. frågan om behörig myndighet för prövning av passtillstånd enligt 19 §.

Första stycket har kompletterats med bestämmelser om vem som skall pröva en fråga passtillstånd om sökanden är intagen på ett särskilt ungdomshem efter att ha dömts till sluten ungdomsvård (jfr det nya kravet på passtillstånd i 19 § 1). Denna uppgift läggs på Statens institutionsstyrelse. Frågan har behandlats i avsnitt 5.4.

I första stycket anges också – liksom tidigare – vem skall pröva frågan om passtillstånd för den som avtjänar fängelsestraff eller står under övervakning (jfr 19 § 1 och 2). Bestämmelserna om detta har dock justerats så att de stämmer överens med nuvarande organisation inom kriminalvården. Frågor om passtillstånd för den som avtjänar fängelsestraff eller står under övervakning skall enligt paragrafens nya lydelse prövas av den lokala kriminalvårdsmyndigheten.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

23 §

Paragrafen behandlar vissa frågor om passtillstånd.

Ändringen innebär att ordet frivårdsmyndigheten byts ut mot lokal kriminalvårdsmyndighet. Detta innebär en anpassning till nuvarande organisation inom kriminalvården.

24 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att den myndighet som skall pröva frågor om passtillstånd under vissa förhållanden kan göra framställan om att ett pass skall återkallas. Av paragrafens nya lydelse framgår att Statens institutionsstyrelse kan göra en sådan framställan beträffande den som genomgår sluten ungdomsvård. Detta är en konsekvens av att passtillstånd skall krävas för den som avtjänar sluten ungdomsvård samt den roll som Statens institutionsstyrelse ges i sådana frågor (se vidare kommentaren till 21 §).

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

26 §

Enligt paragrafen skall en passmyndighet, om den får kännedom om att pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd anmäla detta till den myndighet som avses i 24 §. Enligt den föreslagna nya lydelsen av 19 § fordras passtillstånd också när sökanden genomgår sluten ungdomsvård. Detta har föranlett en konsekvensändring i förevarande paragraf.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

27 §

Paragrafen behandlar frågor om talan mot beslut i passärende.

Hittills har en polismyndighets beslut i passärenden överklagats till länsstyrelsen, medan beslut av utomlands belägna passmyndigheter överklagats till allmän förvaltningsdomstol. Ändringen i *andra stycket* innebär att beslut i passärenden alltid skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklaganden av polismyndighetens beslut skall alltså inte längre prövas av länsstyrelsen. Som en följd av det upphävs de särskilda bestämmelserna i det hittillsvarande tredje stycket om överklagande av länsstyrelsens beslut. Ändringen har behandlats i avsnitt 6.2.

28 §

I ett nytt *andra stycke* har införts en bestämmelse om att beslut enligt passlagen av Statens institutionsstyrelse skall överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelsen avser beslut som Statens institutionsstyrelse fattat i enlighet med 21 § eller 24 §. Ändringen har behandlats i avsnitt 5.4.

30 §

Av paragrafen framgår att beslut enligt passlagen normalt gäller omedelbart.

Ändringen innebär att också beslut som meddelats av allmän förvaltningsdomstol gäller omedelbart, om inte annat anges. Domstolen bör kunna förordna att beslutet inte skall gälla omedelbart t.ex. om det är fråga om en rättsfråga som bör prövas i högre rätt innan beslutet får gälla. Ändringen har behandlats i avsnitt 6.2.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen om (1974:203) om kriminalvård i anstalt

24 §

Paragrafen reglerar den intagnes rätt att inneha personliga saker m.m.

Det nya *tredje* stycket innebär att den intagne inte utan medgivande får disponera sitt pass om det förvaras av anstalten. Den intagne kan alltså inte kräva att anstalten lämnar ut ett pass som den förvarar för hans eller hennes räkning. Detta gäller även om omständigheterna är sådana att det inte finns skäl att t.ex. vid en permission ställa som villkor att passet lämnas in till anstalten. Särskilt medgivande för den intagne att disponera passet kan t.ex. bli aktuellt för att den intagne under en permission ska kunna legitimera sig.

Frågan har behandlats i avsnitt 5.5.1.

9.3 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 2004/05:119

7 kap. 19 §

Paragrafen reglerar i första stycket sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden hos polismyndighet i andra sammanhang är brottsbekämpning.

I *andra stycket* regleras sekretessen för uppgifter om enskilds personliga förhållanden i ärenden enligt lagen (1988:688) om besöksförbud. Sekretess gäller för sådana uppgifter om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Ändringen innebär att motsvarande sekretess även skall gälla i ärenden enligt passlagen.

Bestämmelsen är utformad med ett rakt skaderekvisit. Detta innebär att skadebedömningen som huvudregel skall ske med utgångspunkt från själva uppgiften. Uppgifter som genomsnittligt sett är harmlösa kan således i regel lämnas ut utan någon närmare skadebedömning i det enskilda fallet. Typiskt sett känsliga uppgifter omfattas dock normalt av sekretess (prop. 1979/80:2 Del A s 80 f). T.ex. kan uppgifter i ärende om passtillstånd enligt 20 § för den som är intagen för vård enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård innehålla uppgifter som kan leda till att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Ändringen har behandlats i avsnitt 6.4.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

13 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om begränsningar i den dömdes rörelsefrihet.

I den nya andra meningen har tillkommit en bestämmelse om att den dömde får hindras att disponera sitt pass. Det kan ske t.ex. genom att det särskilda ungdomshemmet förvarar passet när den dömde skall vistas utanför hemmet. En grundläggande förutsättning är dock, i enlighet med första meningen, att begränsningen är nödvändig för att verkställigheten skall kunna äga rum. Frågan har behandlats i avsnitt 5.5.2.

Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs att 3, 5, 6, 7, 12, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28 och 30 §§ passlagen (1978:302) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Pass utfärdas som vanligt pass eller särskilt pass.

I den mån annat ej följer av denna lag eller av föreskrifter som för särskilt angivna fall meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, utfärdas vanligt pass med en giltighetstid av tio år, eller, om sökanden ej har fyllt aderton år, fem år. Vanligt pass skall gälla för resa till alla länder, om annat ej följer av denna lag och sökanden inte har begärt begränsning av passets giltighetsområde.

Om inte annat följer av denna lag eller av föreskrifter som för särskilt angivna fall meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, utfärdas vanligt pass med en giltighetstid av fem år. Vanligt pass skall gälla för resa till alla länder, om inte annat följer av denna lag och sökanden inte har begärt begränsning av passets giltighetsområde.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om särskilt pass. Därvid kan föreskrivas att sådant pass får utfärdas för den som uppehåller sig utomlands och ej kan styrka sitt svenska medborgarskap eller har förlorat svenskt medborgarskap utan att förvärva medborgarskap i annan stat.

5 §¹

Svensk medborgare får *ej* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. Vad som har sagts nu gäller dock *ej*

Svensk medborgare får *inte* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. Vad som har sagts nu gäller *inte*

1. på fartyg mönstrat sjöfolk under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han har luftfartscertifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför av myndighet i det landet utfärdad legitimationshandling vilken gäller som pass,

4. den som reser till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna eller till Schweiz.

5. *passagerare på fartyg som*

¹ Senaste lydelse 2001:59.

efter utresan med återvändande tur anlöper svensk hamn, om passageraren enligt de villkor som gäller för resan inte tillåts stiga i land i främmande stat och medför särskilt passerkort för resan.

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran *visa upp* sitt pass för polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. Motsvarande skyldighet gäller vid inresa från annat land än

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran, *för kontroll av uppgifterna i passet, överlämna detta till* polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. *I samband med kontrollen skall passinnehavaren ställa sig till förfogande på ett sådant sätt att det går att fastställa överensstämmelsen mellan de biometriska uppgifterna i passet och innehavaren. Skyldigheten att ställa sig till förfogande för kontroll av uppgifterna gäller inte om regeringen meddelat föreskrifter om sådant undantag som anges i 6 § tredje stycket.*

Motsvarande skyldighet gäller vid inresa från annat land än

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,
2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna eller
3. Schweiz.

Skyldigheten att *uppvisa pass vid inresa* gäller endast om det svenska medborgarskapet inte kan styrkas på annat sätt.

Skyldigheten att *vid inresa överlämna passet för kontroll och att ställa sig till förfogande för att fastställa överensstämmelsen mellan de biometriska uppgifterna i passet och innehavaren*, gäller endast om det svenska medborgarskapet inte kan styrkas på annat sätt.

Uppgifter om biometrisk information som behandlas i samband med en kontroll får inte sparas sedan kontrollen har genomförts.

6 §

Passansökan görs hos passmyndighet. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen, om *annat ej* följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I enlighet med närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer är sökanden skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier samt styrka sina personuppgifter, sitt svenska medborgarskap och sin identitet.

Passansökan görs hos passmyndighet. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen, om *inte annat* följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I enlighet med närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer är sökanden skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier samt styrka sina personuppgifter, sitt svenska medborgarskap och sin identitet. *Sökanden skall dessutom lämna underlag för sådana biometriska uppgifter som skall finnas i passet. Detta underlag och de biometriska uppgifterna får endast användas för framställning av passet och skall omedelbart förstöras när passet har lämnats ut.*

Regeringen får för särskilda pass meddela föreskrifter om undantag från kravet att sökanden skall lämna underlag för biometrisk information.

7 §²

Passansökan skall avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § *ej* har iakttagits och sökanden *ej* har *efterkommit* uppmaning att avhjälpa bristen,

2. ansökningen avser pass för barn under aderton år och barnets vårdnadshavare *ej* har lämnat medgivande samt synnerliga skäl *ej* föreligger att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart

Passansökan skall avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § *inte* har iakttagits och sökanden *inte* har följt uppmaning att avhjälpa bristen,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid

² Senaste lydelse 1981:1304.

vid anträffandet,

5. sökanden genom *lagkraftvunnen* dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som *ej* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *antaga*, att han *ämnar undandraga* sig verkställigheten,

anträffandet,

5. sökanden genom en dom *som vunnit laga kraft* har dömts till

a) frihetsberövande påföljd, som *inte* har börjat verkställas, och *det finns sannolika skäl att anta* att han *eller hon avser att undandra* sig verkställigheten,

b) *fängelse i minst ett år, inräknat eventuell förverkad villkorligt medgiven frihet, om straffet inte har avtjänats,*

c) *sluten ungdomsvård i minst ett år, om straffet inte har avtjänats,*

d) *rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, om vården inte har upphört,*

6. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma lagrum.

12 §

Passmyndighet skall återkalla gällande pass, om

1. passinnehavaren *förlorar sitt svenska medborgarskap,*

2. passet avser barn under aderton år och barnets vårdnadshavare eller, om barnet vistas här i landet och står under vårdnad av båda föräldrarna, en av dem begär att passet skall återkallas samt synnerliga skäl ej föreligger mot återkallelse,

3. passinnehavare, som är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands samt särskilda skäl påkallar att passet återkallas,

4. passinnehavaren genom *lagkraftvunnen* dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som *ej* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *antaga*, att han *ämnar undandraga* sig verkställigheten,

Passmyndighet skall återkalla gällande pass, om

1. passinnehavaren *befriar sig från eller förlorar sitt svenska medborgarskap,*

2. passet avser barn under aderton år och barnets vårdnadshavare eller, om barnet vistas här i landet och står under vårdnad av båda föräldrarna, en av dem begär att passet skall återkallas samt synnerliga skäl ej föreligger mot återkallelse,

3. passinnehavare, som är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands samt särskilda skäl påkallar att passet återkallas,

4. passinnehavaren genom en dom *som har vunnit laga kraft* har dömts till

a) frihetsberövande påföljd, som *inte* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *anta*, att han *eller hon avser att undandra* sig verkställigheten

b) *fängelse i minst ett år, inräknat eventuell förverkad villkorligt medgiven frihet, om straffet inte har avtjänats,*

c) slutet ungdomsvård i minst ett år, om straffet inte har avtjänats,

d) rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, om vården inte har upphört,

5. hinder mot bifall till passansökan enligt 7 § förelåg vid tiden för passets utfärdande och hindret fortfarande består,

6. annan än den för vilken passet är utställt förfogar över passet.

Särskilt pass får dessutom återkallas, när de skäl som har föranlett passets utfärdande *ej* längre föreligger.

Särskilt pass skall dessutom återkallas, när de skäl som har föranlett passets utfärdande *inte* längre finns.

16 §

Om återkallelse av pass och begränsning av giltighet för pass *beslutar passmyndigheten på den ort där passinnehavaren uppehåller sig vid ärendets upptagande. Sådan fråga får också avgöras av den passmyndighet som har utfärdat passet.* Om hävande av provisorisk återkallelse beslutar den passmyndighet som beslutat återkallelsen.

Beslut om återkallelse av pass och om begränsning av giltighet för pass *fattas av den passmyndighet där frågan har uppkommit.* Om hävande av provisorisk återkallelse beslutar den passmyndighet som beslutat återkallelsen.

17 §

Har pass återkallats är passinnehavaren skyldig att på anmaning av passmyndighet överlämna passet till passmyndigheten eller annan myndighet. Detsamma gäller om beslut om begränsning av passets giltighet har meddelats. I sådant fall skall passet försees med anteckning om begränsningen och så snart det kan ske återställas till innehavaren. Passmyndigheten får förena anmaningen med vitesföreläggande.

Har pass återkallats är passinnehavaren *eller den som annars förfogar över passet* skyldig att på anmaning av passmyndighet överlämna passet till passmyndigheten eller annan myndighet. Detsamma gäller om beslut om begränsning av passets giltighet har meddelats. I sådant fall skall passet försees med anteckning om begränsningen och så snart det kan ske återställas till innehavaren. Passmyndigheten får förena anmaningen med vitesföreläggande

Om pass som enligt första stycket skall överlämnas till myndighet finns hos passmyndighet eller uppvisas för sådan myndighet, kan myndigheten kvarhålla det. Finns passet hos annan myndighet, skall det på begäran av passmyndighet överlämnas till denna.

Om polisman, i annat fall än som anges i andra stycket, påträffar ett pass som enligt första

stycket skall överlämnas till myndighet, får polismannen verkställa överlämnandet. Åtgärden skall dokumenteras i enlighet med vad som anges i 27 § polislagen (1984:387).

19 §³

Passtillstånd *fordras* för den som

1. *undergår* kriminalvård i anstalt, utom när påföljden är fängelse i *två månader* eller kortare tid,
2. står under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller villkorlig frigivning från fängelse.

Om passansökan inte skall avslås enligt 7 § 5 a–c krävs passtillstånd för den som

1. *avtjänar fängelsestraff*, utom när påföljden är fängelse i *en månad* eller kortare tid,
2. står under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller *efter* villkorlig frigivning från fängelse, *eller*
3. *genomgår slutna ungdomsvård.*

20 §⁴

Passtillstånd *fordras* för den som är intagen för vård enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, dock endast om

1. chefsöverläkaren vid sjukvårdsinrättningen i den ordning regeringen föreskriver har gjort anmälan om att pass ej får utfärdas utan sådant tillstånd,

2. *patienten genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning, eller*

3. för patienten tidigare utfärdat pass efter intagningen har återkallats på grund av framställning enligt 24 § andra stycket.

Om passansökan inte skall avslås enligt 7 § 5 d krävs passtillstånd för den som är intagen för vård enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, dock endast om

1. chefsöverläkaren vid sjukvårdsinrättningen i den ordning regeringen föreskriver har gjort anmälan om att pass ej får utfärdas utan sådant tillstånd, *eller*

2. för patienten tidigare utfärdat pass efter intagningen har återkallats på grund av framställning enligt 24 § andrastycket.

21 §⁵

Fråga om passtillstånd enligt 19 § prövas, om sökanden är intagen i kriminalvårdsanstalt, *av styresmannen för anstalten och i an-*

En fråga om passtillstånd enligt 19 § 1–2 prövas av *den lokala kriminalvårdsmyndigheten. Den lokala kriminalvårdsmyndigheten*

³ Senaste lydelse 1993:204.

⁴ Senaste lydelse 1997:727.

⁵ Senaste lydelse 1990:1015.

nat fall av den frivårdsmyndighet som har överinseende över övervakningen. Styresmannen eller frivårdsmyndigheten får hänskjuta ärendet till övervakningsnämnden för avgörande. Ärendet skall alltid hänskjutas, om styresmannen eller frivårdsmyndigheten finner att tillstånd ej bör meddelas.

Passtillstånd skall vägras, om det skäligen kan *antagas* att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans anpassning i samhället.

får hänskjuta ärendet till övervakningsnämnden för avgörande. Ärendet skall alltid hänskjutas, om *den lokala kriminalvårdsmyndigheten* finner att tillstånd *inte* bör meddelas. *En fråga om passtillstånd enligt 19 § 3 prövas av Statens institutionsstyrelse.*

Passtillstånd skall vägras, om det skäligen kan *antas* att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han *eller hon* genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans *eller hennes* anpassning i samhället.

23§⁶

I passtillstånd kan föreskrivas att pass får utfärdas endast med begränsad giltighet. I tillstånd som meddelas av *styresman eller frivårdsmyndighet* får dock sådan föreskrift meddelas endast om den överensstämmer med vad sökanden har begärt.

I ett passtillstånd kan föreskrivas att pass får utfärdas endast med begränsad giltighet. I tillstånd som meddelas av *lokal kriminalvårdsmyndighet* får dock sådan föreskrift meddelas endast om den överensstämmer med vad sökanden har begärt.

24 §⁷

Utdömda passinnehavare kriminalvård som anges i 19 § och föreligger sådant fall att passtillstånd skulle ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan övervakningsnämnden besluta att framställning skall göras hos *passmyndighet* om att passet skall återkallas.

Beredt passinnehavare vård som anges i 20 § och är det med hänsyn till ändamålet med vården olämpligt att han har pass, kan socialstyrelsen besluta att framställning skall göras hos *passmyndighet* om att passet skall återkallas.

Om passinnehavare i enlighet med vad som anges i 19 § avtjänar fängelsestraff, står under övervakning eller genomgår slutet ungdomsvård och skulle passtillstånd ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan övervakningsnämnden *eller Statens institutionsstyrelse* besluta att framställning skall göras hos *passmyndigheten* om att passet skall återkallas.

Beredt passinnehavare vård som anges i 20 § och är det med hänsyn till ändamålet med vården olämpligt att han har pass, kan socialstyrelsen besluta att framställning

⁶ Senaste lydelse 1990:1015.

⁷ Senaste lydelse 1991:1963.

skall göras hos *en* passmyndighet om att passet skall återkallas.

Prop. 2004/05:119
Bilaga 1

26 §

Får passmyndighet kännedom om att pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd, skall passmyndigheten omedelbart *göra anmälan* till myndighet som anges i 24 §, om passinnehavaren *alltjämt undergår* kriminalvård eller bereds sjukvård som avses i nämnda paragraf.

Får *en* passmyndighet kännedom om att pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd, skall passmyndigheten omedelbart *anmäla detta* till myndighet som anges i 24 §, om passinnehavaren *fortfarande avtjänar fängelsestraff, står under övervakning, genomgår sluten ungdomsvård* eller bereds sjukvård som avses i nämnda paragraf.

27 §⁸

Passmyndighetens anmaning enligt 17 § att överlämna pass får inte överklagas.

I annat fall än som avses i första stycket får passmyndighetens beslut överklagas hos *länsstyrelsen, om beslutet har meddelats av polismyndigheten, och hos allmän förvaltningsdomstol, om beslutet har meddelats av en passmyndighet utomlands.*

Beslut av länsstyrelsen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Grundas beslutet på att passtillstånd har vägrats eller på att en framställning enligt 24 eller 25 § har gjorts hos passmyndigheten, får beslutet dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

28 §⁹

Beslut av övervakningsnämnd enligt denna lag får överklagas hos Kriminalvårdsnämnden eller den hovrätt, hos vilken klaganden skulle ha kunnat överklaga beslut som avses i 37 kap. 8 § brottsbalken.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

En chefsöverläkares beslut om anmälan enligt 20 § 1 får inte överklagas. Socialstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

⁸ Senaste lydelse 1995:1703.

⁹ Senaste lydelse 1995:1703.

30 §

Beslut som enligt denna lag meddelas av passmyndighet *eller länsstyrelse län* omedelbart till efterrättelse.

Beslut som enligt denna lag meddelas av passmyndighet *eller allmän förvaltningsdomstol* gäller omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005, utom såvitt avser 5 § andra, tredje och fjärde styckena samt 6 § som träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2. Pass som utfärdats enligt äldre bestämmelser skall fortsätta att vara giltiga under den tid som anges i passet.

Härigenom föreskrivs att 24 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet får intagen inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller mottaga böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom sysselsättning under fritid.

I övrigt får intagen inneha pengar och skaffa sig eller *mottaga* varor eller annat enligt särskilda bestämmelser. Om det är påkallat för att hindra att otillåtna varor *införes* i anstalt, får föreskrivas att de intagna *ej* utan särskilt medgivande får *mottaga* försändelse av annat slag än brev eller annan skriftlig handling.

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet får intagen inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller motta böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom sysselsättning under fritid. *En intagen får inte utan särskilt medgivande disponera pass som förvaras av anstalten.*

I övrigt får intagen inneha pengar och skaffa sig eller *motta* varor eller annat enligt särskilda bestämmelser. Om det är påkallat för att hindra att otillåtna varor *införs* i anstalt, får föreskrivas att de intagna *inte* utan särskilt medgivande får *motta* försändelse av annat slag än brev eller annan skriftlig handling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100) skall införas en ny paragraf, 7 kap. 45 §, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

45 §

Sekretess gäller hos passmyndighet i ärende enligt passlagen (1978:332) för uppgift om enskilda personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller för sådant underlag för biometrisk information i pass som avses i 6 § andra stycket passlagen.

I fråga om uppgift i allmän handling enligt första stycket gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser första stycket den dag som regeringen bestämmer, och vad gäller andra stycket den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den dömden får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. Den dömdes rörelsefrihet får också inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Föreslagen lydelse

13 §

Den dömden får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. *Den dömden får därvid hindras att disponera sitt pass.* Den dömdes rörelsefrihet får också inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs i fråga om passlagen (1978:302)

dels att 3, 5–7, 12, 16, 17, 19, 21, 23, 24, 26–28 och 30 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 5 a, 6 a och 6 b §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Svensk medborgare får *ej* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. *Vad som har sagts nu gäller dock ej*

1. *på fartyg* mönstrat sjöfolk under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han har luftfarts-certifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför av myndighet i det landet *utfärdad legitimationshandling vilken gäller som pass,*

4. den som reser till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna *eller till Schweiz,*

5. *passagerare på fartyg som efter utresan med återvändande tur anlöper svensk hamn, om passageraren enligt de villkor som gäller för resan inte tillåts stiga i land i främmande stat och medför särskilt passerkort för resan.*

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall

Svensk medborgare får *inte* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass.

Första stycket gäller inte

1. mönstrat sjöfolk *på fartyg* under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han *eller hon* har luftfarts-certifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför *legitimationshandling, vilken gäller som pass, utfärdad av en myndighet i det landet,*

4. den som reser till *Schweiz eller* till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna,

Ett giltigt pass skall även medföras vid inresa från ett annat land än

1. en stat som har tillträtt eller

medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran visa upp sitt pass för polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. Motsvarande skyldighet gäller vid inresa från annat land än

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna eller

3. Schweiz.

Skyldigheten att uppvisa pass vid inresa gäller endast om det svenska medborgarskapet inte kan styrkas på annat sätt.

anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna, eller

3. Schweiz.

Tredje stycket gäller inte om det svenska medborgarskapet kan styrkas på annat sätt.

5 a §

Polisen har till uppgift att övervaka att bestämmelserna i 5 § följs.

Den som enligt 5 § skall medföra pass skall på begäran

1. överlämna passet till en polisman eller särskilt förordnad passkontrollant, tjänsteman vid Kustbevakningen, Tullverket eller Migrationsverket,

2. låta befattningshavare enligt 1 ta en bild i digitalt format av passinnehavarens ansikte för kontroll av att detta motsvarar den ansiktsbild som finns sparad i passet.

När en kontroll enligt andra stycket 2 har genomförts, skall ansiktsbilden och de biometriska data som därvid har tagits fram omedelbart förstöras.

6 §

Passansökan görs hos *passmyndighet*. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen,

Passansökan görs hos *passmyndigheten*. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen,

om *annat* ej följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I enlighet med närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer är sökanden skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier samt styrka sina personuppgifter, sitt svenska medborgarskap och sin identitet.

Har pass förut utfärdats för sökanden och ej förstörts, förkommit eller makulerats, skall det i samband med ansökningsges in för makulering, om särskilda skäl ej föranleder annat

om *inte* annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Sökanden är skyldig att i samband med passansökan

1. låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av sökandens ansikte, och

2. styrka sin identitet, sitt svenska medborgarskap och övriga personuppgifter.

Regeringen får meddela föreskrifter om att sökanden är skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier.

Om det tidigare har utfärdats ett pass för sökanden och detta inte har förstörts, förkommit eller makulerats, skall passet ges in i samband med att ansökan görs, om det inte finns särskilda skäl mot det.

6 a §

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 skall sparas i ett lagringsmedium i passet. De biometriska data som tas fram ur ansiktsbilden skall omedelbart förstöras när passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits.

6 b §

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 och de biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2004/05:119
Bilaga 3

Efter remiss av departementspromemorian Ökad säkerhet i pass m.m. (Ds 2004:8) har yttranden inkommit från följande instanser:

Riksdagens ombudsmän (JO), Statens institutionsstyrelse, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Sundsvall, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Statens kriminaltekniska laboratorium, Kriminalvårdsstyrelsen, Kriminalvårdsnämnden, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Datainspektionen, Migrationsverket, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Tullverket, Övervakningsnämnden i Umeå, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Söndagsbarn, Landstingsförbundet, Umgångerätts Föräldrarnas Riksförening, SAS.

Efter remiss av utkast till lagrådsremiss Ökad säkerhet i pass m.m. har yttranden inkommit från följande instanser:

Riksdagens ombudsmän (JO), Kammarrätten i Sundsvall, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Rikspolisstyrelsen, Statens kriminaltekniska laboratorium, Datainspektionen, Migrationsverket, Kustbevakningen, Tullverket, Luftfartsverket, Konkurrensverket, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Svenskt Näringsliv och Svenska Elektronikförbundet.

Hovrätten över Skåne och Blekinge och Företagarna har avstått från att yttra sig.

Rådets förordning (EG) nr 2252/04 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometri i pass och resedokument

Prop. 2004/05:119
Bilaga 4

29.12.2004

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 385/1

I

(Rättsakter vilkas publicering är obligatorisk)

RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 2252/2004

av den 13 december 2004

om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 62.2 a,

med beaktande av kommissionens förslag⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Europeiska rådet i Thessaloniki den 19 och 20 juni 2003 fastslog att det behövs en enhetlig strategi inom Europeiska unionen vad gäller biometriska kännetecken eller biometriska data i tredjelandsmedborgares resehandlingar, EU-medborgares pass och informationssystem (VIS and SIS II).
- (2) Minimisäkerhetsstandarder för pass infördes genom en resolution antagen av företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet den 17 oktober 2000⁽³⁾. Denna resolution bör nu förstärkas genom en gemenskapsåtgärd i syfte att skapa mer harmoniserade säkerhetsstandarder för pass och resehandlingar som skydd mot förfälskning. Samtidigt bör biometriska kännetecken integreras i passet eller resehandlingen, så att det skapas en tillförlitlig koppling mellan den rättmätige innehavaren och handlingen.
- (3) Harmoniseringen av säkerhetsdetaljer och införandet av biometriska kännetecken är ett viktigt steg på vägen mot användandet av nya element, med tanke på framtida utveckling på europeisk nivå, för att göra resehandlingar

säkrare och skapa en mer tillförlitlig koppling mellan innehavaren och passet eller resehandlingen och därigenom bidra till att förhindra att de används i bedrägligt syfte. Internationella civila luftfartsorganisationens (ICAO) specifikationer, i synnerhet de som anges i dokument 9303 om maskinläsbara resehandlingar, bör beaktas.

- (4) Denna förordning omfattar endast harmonisering av säkerhetsdetaljer, inklusive biometriska kännetecken för medlemsstaternas pass och resehandlingar. Att utse de myndigheter och organ som bemyndigas att få tillgång till uppgifterna i handlingarnas lagringsmedium är en fråga för nationell lagstiftning, med förbehåll för relevanta bestämmelser i gemenskapslagstiftningen, Europeiska unionens lagstiftning eller internationella avtal.

- (5) Denna förordning bör endast innehålla sådana specifikationer som inte är sekretessbelagda. Dessa behöver kompletteras med specifikationer som får förbli sekretessbelagda för att förebygga risken för hel och delförfälskning. Sådana ytterligare tekniska specifikationer bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter⁽⁴⁾.

- (6) Kommissionen bör biträdas av den kommitté som inrättades genom artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 1683/95 av den 29 maj 1995 om en enhetlig utformning av visumhandlingar⁽⁵⁾.

- (7) För att kunna garantera att de uppgifter som avses inte görs tillgängliga för fler personer än nödvändigt, är det också av stor vikt att varje medlemsstat utser ett enda organ som ansvarigt för tillverkningen av pass och resehandlingar, samtidigt som det bör stå medlemsstaterna fritt att vid behov byta ut detta organ. Av säkerhetsskäl bör varje medlemsstat meddela kommissionen och övriga medlemsstater namnet på det ansvariga organet.

⁽¹⁾ EUT C 98, 23.4.2004, s. 39.

⁽²⁾ Yttrandet avgivet den 2 december 2004 (ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽³⁾ EGT C 310, 28.10.2000, s. 1.

⁽⁴⁾ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

⁽⁵⁾ EGT L 164, 14.7.1995, s. 1. Förordningen senast ändrad genom 2003 års anslutningsakt.

- (8) Beträffande vilka personuppgifter som skall behandlas i samband med pass och resehandlingar gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter⁽¹⁾. Det bör säkerställas att inga andra uppgifter lagras i passet, om det inte föreskrivs i förordningen eller dess bilagor eller anges i den aktuella resehandlingen.
- (9) För att det grundläggande målet, dvs. införande av gemensamma säkerhetsstandarder och interoperabla biometriskä kännetecken, skall kunna uppnås, är det i enlighet med proportionalitetsprincipen nödvändigt och lämpligt att fastställa regler för samtliga medlemsstater som tillämpar konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985⁽²⁾. I enlighet med artikel 5 tredje stycket i fördraget går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträvarde målen.
- (10) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig i Danmark. Eftersom denna förordning bygger på Schengenregelverket enligt bestämmelserna i avdelning IV i tredje delen av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, skall Danmark, i enlighet med artikel 5 i nämnda protokoll, inom en tid av sex månader efter det att rådet har antagit förordningen besluta huruvida landet skall införliva denna med sin nationella lagstiftning.
- (11) Denna förordning utgör en utveckling av bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Förenade kungariket inte deltar i enlighet med rådets beslut 2000/365/EG av den 29 maj 2000 om en begäran från Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland om att få delta i vissa bestämmelser i Schengenregelverket⁽³⁾. Förenade kungariket deltar därför inte i antagandet av förordningen, som inte är bindande för eller tillämplig i Förenade kungariket.
- (12) Denna förordning utgör en utveckling av bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Irland inte deltar i enlighet med rådets beslut 2002/192/EG av den 28 februari 2002 om Irlands begäran om att få delta i vissa bestämmelser i Schengenregelverket⁽⁴⁾. Irland deltar därför inte i antagandet av förordningen, som inte är bindande för eller tillämplig i Irland.
- (13) När det gäller Island och Norge utgör denna förordning, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionens råd och Republiken Island och Konungariket Norge om dessa båda staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket⁽⁵⁾, en utveckling av bestämmelser i Schengenregelverket, vilka omfattas av det område som avses i artikel 1.B i rådets beslut 1999/437/EG av den 17 maj 1999 om vissa tillämpningsföreskrifter för det avtalet⁽⁶⁾.
- (14) När det gäller Schweiz utgör denna förordning, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket⁽⁷⁾, en utveckling av bestämmelser i Schengenregelverket vilka omfattas av det område som avses i artikel 1.B i beslut 1999/437/EG jämförd med artikel 4.1 i rådets beslut av den 25 oktober 2004 om undertecknande på Europeiska unionens vägnar och provisorisk tillämpning av vissa bestämmelser i det avtalet⁽⁸⁾.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna skall överensstämma med minimisäkerhetsstandarderna i bilagan.
2. Passen och resehandlingarna skall innefatta ett lagringsmedium, som skall innehålla en ansiktsbild. Medlemsstaterna skall också låta fingeravtryck i interoperabla format ingå. Uppgifterna skall säkras, och lagringsmediet skall ha tillräcklig kapacitet och möjlighet att garantera uppgifternas integritet, autenticitet och sekretess.
3. Denna förordning är tillämplig på pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna. Den är inte tillämplig på identitetskort som medlemsstaterna utfärdar till sina medborgare eller på provisoriska pass och resehandlingar med en giltighetstid på högst tolv månader.

⁽¹⁾ EGT L 281, 23.11.1995, s. 31. Direktivet ändrat genom förordning (EG) nr 1882/2003 (EUT L 284, 31.10.2003, s. 1).

⁽²⁾ EGT L 239, 22.9.2000, s. 19. Konventionen senast ändrad genom förordning (EG) nr 871/2004 (EUT L 162, 30.4.2004, s. 29).

⁽³⁾ EGT L 131, 1.6.2000, s. 43.

⁽⁴⁾ EGT L 64, 7.3.2002, s. 20.

⁽⁵⁾ EGT L 176, 10.7.1999, s. 36.

⁽⁶⁾ EGT L 176, 10.7.1999, s. 31.

⁽⁷⁾ Rådets handling 13054/04, tillgänglig på Internet (<http://register.consilium.eu.int>).

⁽⁸⁾ Rådets handlingar 13464/04 och 13466/04, tillgängliga på Internet (<http://register.consilium.eu.int>).

Artikel 2

Ytterligare tekniska specifikationer för pass och resehandlingar enligt följande skall fastställas i enlighet med förfarandet i artikel 5.2:

- a) Ytterligare säkerhetsdetaljer och säkerhetskrav, inklusive strängare standarder för att förebygga risken för hel- och delförfälskningar.
- b) Tekniska specifikationer för lagringsmediet för de biometriska kännetecknen och deras säkerhet, inklusive förhindrande av obehörig åtkomst.
- c) Kvalitetskrav och gemensamma standarder för ansiktetsbild och fingeravtrycken.

Artikel 3

1. I enlighet med förfarandet i artikel 5.2 får det beslutas att de specifikationer som avses i artikel 2 skall vara sekretessbelagda och inte får offentliggöras. I sådana fall skall de vara tillgängliga endast för de organ som medlemsstaterna har utsett att ansvara för tryckning och för personer som vederbörligen har bemyndigats av en medlemsstat eller av kommissionen.

2. Varje medlemsstat skall utse ett enda organ som ansvarigt för tryckning av pass eller resehandlingar. Namnet på detta organ skall meddelas kommissionen och övriga medlemsstater. Samma organ får utses av två eller flera medlemsstater. Varje medlemsstat skall ha rätt att byta ut det utsedda organet. Medlemsstaten skall då underrätta kommissionen och övriga medlemsstater om detta.

Artikel 4

1. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om uppgiftsskydd skall personer till vilka pass eller resehandlingar utfärdas ha rätt att kontrollera personuppgifterna i passet eller resehandlingen och i förekommande fall begära att uppgifter rättas eller stryks.

2. Passet eller resehandlingen skall inte innehålla några uppgifter i maskinläsbar form, om de inte föreskrivs i denna förordning eller bilagan till denna eller anges i passet av den utfärdande medlemsstaten enligt dess nationella lagstiftning.

3. Vid tillämpningen av denna förordning får de biometriska kännetecknen i pass och resehandlingar endast användas för att kontrollera

- a) handlingens autenticitet,
- b) innehavarens identitet genom direkt tillgängliga jämförbara kännetecken, när uppvisande av pass eller andra resehandlingar krävs enligt lag.

Artikel 5

1. Kommissionen skall biträdas av den kommitté som inrättades genom artikel 6.2 i förordning (EG) nr 1683/95.

2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 5 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas.

Den tid som avses i artikel 5.6 i beslut 1999/468/EG skall vara två månader.

3. Kommittén skall själv anta sin arbetsordning.

Artikel 6

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Medlemsstaterna skall tillämpa denna förordning

- a) i fråga om ansiktetsbild, senast 18 månader,
- b) i fråga om fingeravtrycken, senast 36 månader

efter antagandet av de åtgärder som avses i artikel 2. Detta skall dock inte påverka giltigheten av redan utfärdade pass och resehandlingar.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdad i Bryssel den 13 december 2004.

På rådets vägnar
B. R. BOT
Ordförande

BRAGA

**MINIMISÄKERHETSSTANDARDER FÖR PASS OCH RESEHANDLINGAR SOM UTFÄRDAS AV
MEDLEMSSTATERNA**

Inledning

I denna bilaga anges den minimisäkerhetsnivå som medlemsstaternas pass och resehandlingar måste uppnå. Bestämmelserna i denna bilaga rör i första hand sidan med personuppgifter. De allmänna säkerhetsdetaljerna är också tillämpliga på passens och resehandlingarnas övriga delar.

Sidan med personuppgifter får innehålla olika typer av grundmaterial. I denna bilaga anges minimisäkerhetsnivån för de specifika material som används.

1. Material

Det papper som används i de delar av passet eller resehandlingen som används för personuppgifter eller andra uppgifter skall uppfylla följande minimikrav:

- Inga optiska blekmedel.
- Dubbelverkande vattenmärken.
- Säkerhetsreagenser som skydd mot försök till kemisk radering.
- Färgade fibrer (delvis synliga och delvis fluorescerande i ultraviolett belysning eller osynliga och fluorescerande i minst två färger).
- UV fluorescerande planschetter rekommenderas (obligatoriskt för klistermärken).
- Användning av säkerhetsstråd rekommenderas.

Om personuppgiftssidan utgörs av ett klistermärke, behövs inget vattenmärke i den sidans papper. I papperet för insidorna på passets eller resehandlingens pärmar behövs inte heller något vattenmärke. Säkerhetsreagenser på pärmens insidor behövs bara om uppgifter förs in där.

Sytråden bör skyddas mot utbyte.

Om ett kort för infogande av personuppgifter i passet eller resehandlingen helt består av ett syntetiskt grundmaterial, är det i allmänhet inte möjligt att införa äkthetskännetecken som är avsedda för sådant papper som används i pass eller resehandlingar. När det gäller klistermärken och kort, måste avsaknaden av dessa kännetecken i materialet kompenseras genom åtgärder i fråga om säkerhetsstryck, kopieringskydd eller en metod för utfärdande enligt avsnitten 3, 4 och 5 som går utöver nedanstående minimistandarder.

2. Personuppgiftssida

Passet eller resehandlingen skall innehålla en maskinläsbar sida med personuppgifter, vilken skall överensstämma med del 1 (maskinläsbara pass) i ICAO dokument 9303 och utfärdas i enlighet med de specifikationer för maskinläsbara pass som anges i det dokumentet.

På denna sida skall det även finnas en bild av innehavaren; bilden skall inte anbringas på ytan utan integreras i det material som personuppgiftssidan består av, med hjälp av de metoder för utfärdande som anges i avsnitt 5.

Personuppgifterna skall införas på den sida som följer efter titelsidan i passet eller resehandlingen. Under alla omständigheter får personuppgifterna inte längre införas på insidan av pärmen.

Personuppgiftssidan skall ha en sådan utformning att den kan särskiljas från passets övriga sidor.

3. Tryckmetoder

Följande tryckmetoder skall användas:

A. Bottenmönster:

- Tvåfärgat utformade guiljocher eller likvärdiga strukturer.
- Irstryck, om möjligt fluorescerande.
- UV fluorescerande övertryck.
- Motiv med skyddseffekt mot hel och delutfäbknningar (särskilt på personuppgiftssidan), eventuellt även mikrotext.
- På pappersidor i passet eller resehandlingen och på klistermärken måste reagensfärger användas.
- Om papperet i passet eller resehandlingen är väl skyddat mot försök till radering är användningen av reagensfärger frivillig.

B. Formulatryck

Med integrerad mikrotext (om sådan inte redan ingår i bottenmönstret).

C. Nummering

Alla sidor inne i passet eller resehandlingen bör ges ett unikt dokumentnummer genom tryck (om möjligt med särskild utformning av siffrorna eller med särskilt typsnitt och med UV fluorescerande tryckfärg) eller perforering; på passkort bör ett unikt dokumentnummer integreras med användning av samma teknik som för personuppgifterna. Det rekommenderas att det unika dokumentnumret på passkort görs synligt på kortets båda sidor. Om ett klistermärke används för personuppgifterna, bör det unika dokumentnumret tryckas med fluorescerande tryckfärg, varvid användning av en speciell säfertyp eller särskilt typsnitt är obligatorisk.

Om klistermärken eller icke laminerade pappersidor i passets inre används för personuppgifterna, skall även *inaglio* med latent bildeffekt, mikrotext och optiskt variabel tryckfärg och ett DOVID (Diffractive Optically Variable Image Device) användas. Kompletterande optiskt variabla säkerhetsanordningar skall även användas på passkort som helt består av ett syntetiskt grundmaterial, ämestone genom användning av ett DOVID eller likvärdiga lösningar.

4. Kopieringskydd

Optiskt variabla säkringar (OVD) eller liknande, som ger samma identifierings och säkerhetsnivå som för närvarande gäller för den enhetligt utformade viseringen, skall användas på personuppgiftssidan och ha formen av diffraktiva strukturer som reagerar diffraktionsoptiskt (DOVID) och som är integrerade i varmlaminerat eller det likvärdiga laminatet (så tunt som möjligt) eller applicerade som en OVD överlagring eller, på klistermärken eller en icke laminerad inre pappersida i passet, i form av metalliserat eller delvis zmetalliserat OVD (övertryckt med *inaglio*) eller andra likvärdiga säkringar.

De optiskt variabla säkringarna bör integreras i handlingen som en del av en skiktad struktur, vilket ger ett effektivt skydd mot hel- och delöförfalskning. I handlingar som tillverkas av papper bör säkringarna integreras så att de täcker en så stor yta som möjligt som en del av varmlaminatet eller det likvärdiga laminatet (så tunt som möjligt) eller appliceras som en säkerhetsöverlagring, på det sätt som beskrivs i avsnitt 5. I handlingar som tillverkas av ett syntetiskt grundmaterial bör märkena integreras i själva kortskiktet över en så stor yta som möjligt.

Om ett syntetiskt kort är personaliserat genom lasergraving och en optiskt variabel laserskriven anordning är integrerad i detta, skall ett diffraktionsoptiskt OVD användas, åtminstone i form av ett metalliserat eller genomsynligt DOVID med fast placering, för att förbättra skyddet mot reproduktion.

Om personuppgiftsidan är gjord av ett syntetiskt grundmaterial med en kärna av papper, skall ett diffraktionsoptiskt OVD användas, åtminstone i form av ett metalliserat eller genomsynligt DOVID med fast placering, för att förbättra skyddet mot reproduktion.

5. Metoder för utfärdande

För att garantera att uppgifterna i passet eller resehandlingens är adekvat skyddade mot försök till hel och delöförfalskning skall personuppgifterna, inbegripet bilden på innehavaren, innehavarens namnteckning samt de viktigaste utfärdandeuppgifterna, integreras i handlingens grundmaterial. Konventionella metoder för att fästa bilden skall inte längre användas.

Följande metoder för utfärdande kan användas:

- Lasertryck.
- Termotransfer.
- Bläckstråletryck.
- Fotografiskt förfarande.
- Lasergravyr som effektivt tränger in i de kortskikt som innehåller säkerhetsdetaljerna.

För att garantera att personuppgifterna och utfärdandeuppgifterna skall få ett adekvat skydd mot försök till radering är varmlaminering eller likvärdig laminering (så tunn som möjligt) med kopieringskydd obligatorisk vid användning av lasertryck, termotransfer eller fotografiska metoder.

Resehandlingar skall vara maskinläsbara. Personuppgiftsidan skall vara utformad i enlighet med specifikationerna i del I i ICAO dokument nr 9303, och utfärdandeförfarandena måste uppfylla dess specifikationer för maskinläsbara handlingar.

Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs i fråga om passlagen (1978:302)

dels att 3, 5–7, 12, 17, 19, 21, 23, 24, 26–28 och 30 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 5 a, 6 a och 6 b §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Pass utfärdas som vanligt pass eller särskilt pass.

I den mån annat ej följer av denna lag eller av föreskrifter som för särskilt angivna fall meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, utfärdas vanligt pass med en giltighetstid av tio år, eller, om sökanden ej har fyllt aderton år, fem år. Vanligt pass skall gälla för resa till alla länder, om annat ej följer av denna lag och sökanden inte har begärt begränsning av passets giltighetsområde.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* närmare föreskrifter om särskilt pass. Därvid kan föreskrivas att sådant pass får utfärdas för den som uppehåller sig utomlands och *ej* kan styrka sitt svenska medborgarskap eller har förlorat svenskt medborgarskap utan att förvärva medborgarskap i annan stat.

Om inte annat följer av denna lag eller av föreskrifter som för särskilt angivna fall meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, utfärdas vanligt pass med en giltighetstid av fem år. Vanligt pass skall gälla för resa till alla länder, om inte annat följer av denna lag och sökanden inte har begärt att passets giltighetsområde begränsas.

Regeringen eller *den* myndighet som regeringen bestämmer *får meddela* närmare föreskrifter om särskilt pass. Därvid kan föreskrivas att sådant pass får utfärdas för den som uppehåller sig utomlands och *inte* kan styrka sitt svenska medborgarskap eller har förlorat svenskt medborgarskap utan att förvärva medborgarskap i *en* annan stat.

5 §¹

Svensk medborgare får *ej* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. *Vad som har sagts nu gäller dock ej*

1. *på fartyg* mönstrat sjöfolk under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

En svensk medborgare får *inte* resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass.

Första stycket gäller inte

1. mönstrat sjöfolk *på fartyg* under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

¹ Senaste lydelse 2001:59.

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han har luftfartscertifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför av myndighet i det landet *utfärdad legitimationshandling vilken gäller som pass,*

4. den som reser till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna *eller till Schweiz,*

5. *passagerare på fartyg som efter utresan med återvändande tur anlöper svensk hamn, om passageraren enligt de villkor som gäller för resan inte tillåts stiga i land i främmande stat och medför särskilt passerkort för resan.*

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran visa upp sitt pass för polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. Motsvarande skyldighet gäller vid inresa från annat land än

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna eller

3. Schweiz.

Skyldigheten att uppvisa pass vid inresa gäller endast om det svenska medborgarskapet inte kan styrkas på annat sätt.

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han *eller hon* har luftfartscertifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför *legitimationshandling, vilken gäller som pass, utfärdad av en myndighet i det landet,*

4. den som reser till *Schweiz eller* till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna.

En svensk medborgare skall vid inresa från annat land medföra giltigt pass. Detta gäller dock inte om det svenska medborgarskapet kan styrkas på annat sätt eller vid inresa från

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

2. en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna, eller

3. Schweiz.

5 a §

Polisen har till uppgift att övervaka att bestämmelserna i 5 § följs.

Den som enligt 5 § skall medföra pass skall på begäran

1. överlämna passet till en polisman eller särskilt förordnad passkontrollant, tjänsteman vid Kustbevakningen, Tullverket eller Migrationsverket,

2. låta befattningshavare enligt 1 ta en bild i digitalt format av passinnehavarens ansikte för kontroll av att detta motsvarar den ansiktsbild som finns sparad i passet.

När en kontroll enligt andra stycket 2 har genomförts, skall ansiktsbilden och de biometriska data som därvid har tagits fram omedelbart förstöras.

6 §

Passansökan görs hos *passmyndigheten*. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen, om *annat ej* följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I enlighet med närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer är sökanden skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier samt styrka sina personuppgifter, sitt svenska medborgarskap och sin identitet.

Har pass förut utfärdats för sökanden och ej förstörts, förkommit eller makulerats, skall det i samband med ansökningen ges in för makulering, om särskilda skäl ej föranleder annat

Passansökan görs hos *passmyndigheten*. Ansökan skall avges på heder och samvete eller under annan sådan försäkran. Sökanden är skyldig att inställa sig personligen, om *inte* annat följer av föreskrifter som *får* meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Sökanden är skyldig att i samband med passansökan

1. låta passmyndigheten ta en bild i digitalt format av sökandens ansikte, och

2. styrka sin identitet, sitt svenska medborgarskap och övriga personuppgifter.

Regeringen får meddela föreskrifter om att sökanden är skyldig att i samband med passansökan ge in fotografier.

Om det tidigare har utfärdats ett pass för sökanden och detta inte har förstörts, förkommit eller makulerats, skall passet ges in i samband med att ansökan görs, om det inte finns särskilda skäl mot det.

6 a §

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 skall sparas i ett lagringsmedium i passet. De biometriska data som tas fram ur ansiktsbilden skall omedelbart förstöras när passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits.

6 b §

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 och de biometriska data som kan tas fram ur ansiktsbilden får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling.

7 §²

Passansökan skall avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § *ej* har iakttagits och sökanden *ej* har *efterkommit uppmaning* att avhjälpa bristen,

2. *ansökningen* avser pass för barn under *aderton* år och barnets vårdnadshavare *ej* har lämnat medgivande *samt* synnerliga skäl *ej föreligger* att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden genom *lagakraftvunnen* dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som *ej* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *antaga*, att han *ämnar undandra* sig verkställigheten,

1. bestämmelserna i 6 § *inte* har iakttagits och sökanden *inte* har *följt uppmaningen* att avhjälpa bristen,

2. *ansökan* avser pass för barn under *arton* år och barnets vårdnadshavare *inte* har lämnat medgivande och *det inte finns* synnerliga skäl att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är efterlyst och skall *omhändertas* omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden genom *en dom som har vunnit laga kraft* har dömts till frihetsberövande påföljd, som *inte* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *anta* att han *eller hon har för avsikt att undandra* sig verkställigheten,

6. sökanden *avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda påföljden är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt*

² Senaste lydelse 1987:698.

frigivits,

7. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda påföljden är vård i minst ett år,

8. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

9. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma lagrum.

6. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma lagrum.

12 §

Passmyndighet skall återkalla gällande pass, om

1. passinnehavaren förlorar sitt svenska medborgarskap,

2. passet avser barn under aderton år och barnets vårdnadshavare eller, om barnet vistas här i landet och står under vårdnad av båda föräldrarna, en av dem begär att passet skall återkallas *samt* synnerliga skäl *ej föreligger* mot återkallelse,

3. passinnehavare, som är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands *samt* särskilda skäl *påkallar* att passet återkallas,

4. passinnehavaren genom *laga-kraftvunnen* dom har dömts till frihetsberövande påföljd, som *ej* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *antaga*, att han *ämnar undandra* sig verkställigheten,

Passmyndigheten skall återkalla gällande pass, om

1. passinnehavaren *har förlorat eller efter ansökan har befriats från* sitt svenska medborgarskap,

2. passet avser barn under arton år och barnets vårdnadshavare eller, om barnet vistas här i landet och står under vårdnad av båda föräldrarna, en av dem begär att passet skall återkallas *och det inte finns* synnerliga skäl mot återkallelse,

3. passinnehavare, som är efterlyst och skall *omhändertagas* omedelbart vid anträffandet, uppehåller sig utomlands *och det av särskilda skäl är motiverat* att passet återkallas,

4. passinnehavaren genom *en dom som har vunnit laga kraft* har dömts till frihetsberövande påföljd, som *inte* har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att *anta*, att han *eller hon har för avsikt att undandra* sig verkställigheten,

5. *passinnehavaren avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda påföljden är fängelse i minst ett år och innehavaren inte har villkorligt frigivits,*

6. *passinnehavaren genomgår*

sluten ungdomsvård och den sammanlagda påföljden är vård i minst ett år,

7. passinnehavaren genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,

5. hinder mot bifall till passansökan enligt 7 § förelåg vid tiden för passets utfärdande och hindret fortfarande består,

6. annan än den för vilken passet är utställt förfogar över passet.

Särskilt pass får dessutom återkallas, när de skäl som har föranlett passets utfärdande *ej* längre föreligger.

8. hinder mot bifall till passansökan enligt 7 § förelåg vid tiden för passets utfärdande och hindret fortfarande består, *eller*

9. annan än den för vilken passet är utställt förfogar över passet.

Särskilt pass skall dessutom återkallas, när de skäl som har föranlett passets utfärdande *inte* längre finns.

17 §

Har pass återkallats är passinnehavaren skyldig att på *anmaning* av passmyndighet överlämna passet till passmyndigheten eller annan myndighet. Detsamma gäller om beslut om begränsning av passets giltighet har meddelats. I sådant fall skall passet förses med anteckning om begränsningen och så snart det kan ske återställas till innehavaren. Passmyndigheten får förena *anmaningen* med vitesföreläggande.

Om pass som enligt första stycket skall överlämnas till myndighet finns hos passmyndighet eller uppvisas för sådan myndighet, kan myndigheten *kvarhålla* det. Finns passet hos annan myndighet, skall det på begäran av *passmyndighet* överlämnas till denna.

Om ett pass har återkallats, är passinnehavaren *eller den som annars förfogar över passet* skyldig att på *begäran* av en passmyndighet överlämna passet till passmyndigheten eller annan myndighet. Detsamma gäller om *ett* beslut om begränsning av passets giltighet har meddelats. I sådant fall skall passet förses med *en* anteckning om begränsningen och så snart det kan ske återställas till innehavaren. Passmyndigheten får förena *en begäran* med vitesföreläggande.

Om *ett* pass, som enligt första stycket skall överlämnas till en myndighet, finns hos *en* passmyndighet eller uppvisas för *en* sådan myndighet, kan myndigheten *ta hand om* det. Finns passet hos *en* annan myndighet, skall det på begäran av *passmyndigheten* överlämnas till denna.

Om en polisman påträffar ett pass som enligt första stycket skall överlämnas till en myndighet, får polismannen ta hand om det och låta överlämna det till myndigheten. Detsamma gäller en tjänsteman vid Kustbevakningen eller

19 §³

Passtillstånd fordras för den som

1. *undergår kriminalvård i anstalt*, utom när påföljden är fängelse i *två månader* eller kortare tid,
2. står under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller villkorlig frigivning från fängelse.

1. *avtjänar fängelsestraff och inte är villkorligt frigiven, eller genomgår sluten ungdomsvård*, utom när *straffet eller vården är en månad* eller kortare tid, *eller*

2. står under övervakning efter dom på skyddstillsyn eller *efter* villkorlig frigivning från fängelse.

21 §⁴

Fråga om passtillstånd enligt 19 § prövas, om sökanden är intagen i kriminalvårdsanstalt, av styresmannen för anstalten och i annat fall av den frivårdsmyndighet som har överinseende över övervakningen. Styresmannen eller frivårdsmyndigheten får hänskjuta ärendet till övervakningsnämnden för avgörande. Ärendet skall alltid hänskjutas, om styresmannen eller frivårdsmyndigheten finner att tillstånd ej bör meddelas.

Passtillstånd skall vägras, om det skäligen kan *antagas* att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans anpassning i samhället.

En fråga om passtillstånd för den som avtjänar fängelsestraff enligt 19 § 1 eller står under övervakning enligt 19 § 2 prövas av den lokala kriminalvårdsmyndigheten. Den lokala kriminalvårdsmyndigheten får hänskjuta ärendet till övervakningsnämnden för avgörande. Ärendet skall alltid hänskjutas, om kriminalvårdsmyndigheten finner att tillstånd inte bör meddelas. En fråga om passtillstånd för den som genomgår sluten ungdomsvård enligt 19 § 1 prövas av Statens institutionsstyrelse.

Passtillstånd skall vägras, om det skäligen kan *antas* att den dömda skulle ägna sig åt brottslig verksamhet i samband med en utlandsresa, att han *eller hon* genom att resa utomlands skulle söka undandra sig fortsatt verkställighet av den ådömda påföljden eller att resan annars skulle motverka hans *eller hennes* anpassning i samhället.

³ Senaste lydelse 1993:204.

⁴ Senaste lydelse 1990:1015.

23 §⁵

I passtillstånd kan föreskrivas att pass får utfärdas endast med begränsad giltighet. I tillstånd som meddelas av *styresman eller frivårdsmyndighet* får dock sådan föreskrift meddelas endast om den överensstämmer med vad sökanden har begärt.

I *ett* passtillstånd kan föreskrivas att pass får utfärdas endast med begränsad giltighet. I tillstånd som meddelas av *en lokal kriminalvårdsmyndighet* får dock *en* sådan föreskrift meddelas endast om den överensstämmer med vad sökanden har begärt.

24 §⁶

Undergår passinnehavare *kriminalvård som anges i 19 § och föreligger sådant fall* att passtillstånd skulle ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan övervakningsnämnden besluta att framställning skall göras hos passmyndighet om att passet skall återkallas.

Om en passinnehavare *avtjänar fängelsestraff som anges i 19 § 1, eller står under övervakning enligt 19 § 2 och skulle* passtillstånd ha vägrats enligt 21 § andra stycket, kan övervakningsnämnden besluta att framställning skall göras hos passmyndigheten om att passet skall återkallas. *Om en passinnehavare genomgår sluten ungdomsvård enligt 19 § 1 och skulle* passtillstånd vägrats enligt 21 § andra stycket, kan Statens institutionsstyrelse göra en motsvarande framställning.

Beredts passinnehavare vård som anges i 20 § och *är* det med hänsyn till ändamålet med vården olämpligt att han har pass, kan *socialstyrelsen* besluta att framställning skall göras hos *passmyndighet* om att passet skall återkallas.

Om en passinnehavare bereds vård som anges i 20 § och *om* det med hänsyn till ändamålet med vården *är* olämpligt att han *eller hon* har pass, kan *Socialstyrelsen* besluta att *en* framställning skall göras hos *passmyndigheten* om att passet skall återkallas.

26 §

Får passmyndighet kännedom om att pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd, skall *passmyndigheten* omedelbart *göra anmälan* till myndighet som anges i 24 §, om passinnehavaren *alltjämt undergår kriminalvård* eller bereds sjukvård som avses i nämnda paragraf.

Om en passmyndighet *får* kännedom om att *ett* pass har utfärdats i strid mot bestämmelserna om passtillstånd, skall *den* omedelbart *anmäla detta* till *den* myndighet som anges i 24 §, om passinnehavaren *fortfarande avtjänar fängelsestraff eller genomgår sluten ungdomsvård, står under övervakning* eller bereds sjukvård som avses i nämnda paragraf.

⁵ Senaste lydelse 1990:1015.

⁶ Senaste lydelse 1991:1963.

27 §⁷

Passmyndighetens *anmaning* enligt 17 § att överlämna pass får inte överklagas.

I annat fall än som avses i första stycket får passmyndighetens beslut överklagas hos *länsstyrelsen, om beslutet har meddelats av polismyndigheten, och hos allmän förvaltningsdomstol, om beslutet har meddelats av en passmyndighet utomlands.*

Beslut av länsstyrelsen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Grundas beslutet på att passtillstånd har vägrats eller på att en framställning enligt 24 eller 25 § har gjorts hos passmyndigheten, får beslutet dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

28 §⁸

Beslut av övervakningsnämnd enligt denna lag får överklagas hos Kriminalvårdsnämnden eller den hovrätt, hos vilken klaganden skulle ha kunnat överklaga beslut som avses i 37 kap. 8 § brottsbalken.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

En chefsöverläkares beslut om anmälan enligt 20 § 1 får inte överklagas. Socialstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

30 §

Beslut som enligt denna lag meddelas av passmyndighet *eller länsstyrelse länder omedelbart till efterrättelse.*

Beslut som enligt denna lag meddelas av *en passmyndighet eller en allmän förvaltningsdomstol gäller omedelbart, om inte annat anges.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.
 2. Pass, som har utfärdats enligt äldre bestämmelser och inte har återkallats, gäller fortfarande under den tid som anges i passet.
 3. Överklaganden som har kommit in till länsstyrelsen före den 1 oktober 2005 men som vid lagens ikraftträdande ännu inte har avgjorts skall

⁷ Senaste lydelse 1995:1703.

⁸ Senaste lydelse 1995:1703.

överlämnas till allmän förvaltningsdomstol och handläggas i enlighet med 27 § i dess nya lydelse.

Prop. 2004/05:119
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 24 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet får intagen inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller *mottaga* böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom sysselsättning under *fritid*.

I övrigt får intagen inneha pengar och skaffa sig eller *mottaga* varor eller annat enligt särskilda bestämmelser. Om det är *påkallat* för att hindra att otillåtna varor *införes i* anstalt, får föreskrivas att de intagna *ej* utan särskilt medgivande får *mottaga* försändelse av annat slag än brev eller annan skriftlig handling.

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet får *en* intagen inneha personliga tillhörigheter samt skaffa sig eller *ta emot* böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom sysselsättning under *fritiden*.

I övrigt får *en* intagen inneha pengar och skaffa sig eller *ta emot* varor eller annat enligt särskilda bestämmelser. Om det är *nödvändigt* för att hindra att otillåtna varor *införs på en* anstalt, får föreskrivas att de intagna *inte* utan särskilt medgivande får *ta emot* försändelse av annat slag än brev eller annan skriftlig handling.

En intagen får inte utan särskilt medgivande disponera pass som förvaras av anstalten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

Härigenom föreskrivs att 7 kap 19 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***7 kap.**
19 §¹

Sekretess gäller hos polismyndighet för sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till

1. verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild,

2. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten,

3. ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,

4. ärende som avses i 21 kap. föräldrabalken,

5. verksamhet som innefattar handräckning enligt smittskyddslagstiftningen eller annat bistånd åt smittskyddsläkare, eller

6. ärende enligt vapenlagen (1996:67),

om det kan antas att den enskilde eller någon *honom* närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (1988:688) om besöksförbud för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon *honom* närstående lider men om uppgiften

Sekretess gäller hos polismyndighet för sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till

1. verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild,

2. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten,

3. ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,

4. ärende som avses i 21 kap. föräldrabalken,

5. verksamhet som innefattar handräckning enligt smittskyddslagstiftningen eller annat bistånd åt smittskyddsläkare, eller

6. ärende enligt vapenlagen (1996:67),

om det kan antas att den enskilde eller någon närstående *till den enskilde* lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende enligt lagen (1988:688) om besöksförbud *och i ärende enligt passlagen (1978:302)* för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller

¹ Senaste lydelse 2000:146.

röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärendet.

någon närstående *till den enskilde* lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärendet.

Prop. 2004/05:119
Bilaga 5

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den dömden får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. Den dömdes rörelsefrihet får *också* inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Föreslagen lydelse

13 §

Den dömden får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. *Den dömden får också hindras att disponera sitt pass.* Den dömdes rörelsefrihet får *även* inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2005.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-02-15

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Lars Wennerström.

Ökad säkerhet i pass m.m.

Enligt en lagrådsremiss den 3 februari 2005 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i passlagen (1978:302),
2. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mårten Unbeck.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i passlagen

Allmänt

I lagrådsremissen föreslås vissa ändringar i passlagen samt de följdändringar som detta medför i annan lagstiftning. Ändringarna i passlagen syftar dels till att höja säkerheten i pass, dels till att begränsa möjligheten för personer som dömts till en straffrättslig påföljd att erhålla och inneha pass. I förstnämnda hänseende är ändringarna en följd av rådets förordning (EG) nr 2252/2004 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna, en förordning som bl.a. föreskriver att pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna skall innefatta ett lagringsmedium, som skall innehålla en ansiktsbild. I lagrådsremissen föreslås i detta avseende bl.a. att en passökande, som underlag för s.k. biometrisk information i passet, skall vara skyldig att hos en passmyndighet ta en bild i digitalt format av sitt ansikte. De biometriska data som tas fram ur ansiktsbilden får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling och dessa data skall även omedelbart förstöras när passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits.

Med den utformning förslaget, i vad det avser en förhöjning av säkerheten i pass fått, kan förslaget ur integritetssynpunkt i princip inte på något avgörande sätt anses skilja sig från de krav som i dag uppställs för att en passökande skall kunna erhålla ett pass. Även de föreslagna ändringarna i passlagen som tar sikte på att i vissa fall begränsa möjligheten att erhålla och inneha pass får anses väl avvägda. Lagrådet har därför i sig inte några principiella invändningar mot det i lagrådsremissen framlagda förslaget till ändringar i passlagen, utan vill endast framföra följande erinringar mot enskildheter i förslaget.

7 och 12 §§

I 7 § regleras de fall då en passansökan skall avslås. Till de redan gällande fallen har fogats ytterligare tre situationer. Som punkt 6 upptas att sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda påföljden är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits. Enligt punkt 7 skall ansökan avslås om sökanden genomgår slutna ungdomsvård och den sammanlagda påföljden är vård i minst ett år. Slutligen upptas i punkt 8 att sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning.

I 12 § föreslås att passmyndigheten skall återkalla gällande pass för den passinnehavare som befinner sig i någon av de angivna situationerna; dessa upptas som punkterna 5, 6 och 7 och har i övrigt samma lydelse som de i 7 § föreslagna punkterna.

I motiveringen till de föreslagna nya punkterna har anförts flera skäl för att införa dem. Dessa kan enligt Lagrådets mening, särskilt med hänsyn till att den enskildes rörelsefrihet begränsas endast vid längre av domstol ådömda frihetsberövanden, godtas.

Om emellertid, som anförts i remissen och som får anses rimligt, i den tid som vid fängelsestraff skall vara avgörande – minst ett år – skall ingå även förverkad villkorligt medgiven frihet är lokutionen påföljd inte riktig.

Villkorligt medgiven frihet som förverkats utgör inte någon påföljd utan är en rättsföljd, jfr 1 kap. 3 § brottbalken. En justering av texten måste därför ske. Ett flertal skrivningar kan tänkas, såsom en hänvisning till 20 § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., en utslutning av orden ”och den sammanlagda påföljden är” eller en återgång till promemorians förslag till lagtext i denna del.

Lagrådet vill emellertid förorda att 7 § punkten 6 – och för likformighetens skull punkten 7 – ges följande lydelse:

”6. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits,

7. sökanden genomgår slutna ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år.”

Samma lydelse bör då införas i 12 § punkterna 5 och 6 avseende passinnehavare.

Övriga lagförslag

Förslagen lämnas utan erinran.

Vad gäller de ändringar som aktualiseras i sekretesslagen vill Lagrådet dock göra följande påpekanden. Förslaget till ändring i sekretesslagen reglerar, med bortseende från en redaktionell ändring, endast frågan om vilken sekretess som bör gälla i ärenden enligt passlagen. Regeringen har vidare i lagrådsremissen (avsnitt 6.4) uttalat att frågan om sekretess inte blir aktuell för det underlag som, efter bearbetning av passtillverkaren, resulterar i det färdiga passet och inte heller för passet och minnesenheten i passet som innehåller det biometriska underlaget när

passet, enligt förslaget till ändring i passlagen, skall förvaras av en kriminalvårdsanstalt eller när personal på ett särskilt ungdomshem hindrar den dömda att disponera passet. Motivet härför anges vara i först nämnda fall att det underlag som, inklusive de biometriska data som tas fram, tillställs passtillverkare enligt regeringens bedömning får ses som en mellanprodukt där de biometriska data som tas fram inte arkiveras utan omedelbart förstörs när passet lämnas ut medan i sistnämnda fall det inte blir fråga om någon till berörd myndighet inkommen handling. Inte i något fall blir det således enligt regeringens bedömning fråga om handlingar som kan betraktas som allmänna handlingar.

Lagrådet gör vad gäller behovet av särskilt sekretesskydd för det underlag som tas fram för bearbetning av en passtillverkare samma bedömning som regeringen.

Beträffande behovet av sekretesskydd för en passhandling tillhörig den som är intagen på kriminalvårdsanstalt eller i särskilt ungdomshem uppkommer i första hand frågan om passhandlingen i en sådan situation kan anses som en till berörd myndighet inkommen handling.

En handling är att se som allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt bl.a. 2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen är att se som inkommen dit. Handlingen anses därvid i princip alltid inkommen till en myndighet när den anlänt dit från en enskild person eller en myndighet som är att betrakta som självständig i förhållande till den myndighet dit handlingen anlänt, detta oavsett under vilka omständigheter den anlänt dit (jfr dock vad som gäller för s.k. mellanprodukter, prop. 1975/76:160 s. 137 och RÅ 1996 ref. 19 där handling som översänts till domstol för prövning i ett sekretessmål av om handlingen var allmän inte ansågs inkommen till domstolen i den mening som avsågs med detta uttryck i tryckfrihetsförordningen). När en myndighet därför givits befogenhet att som ett led i sin myndighetsutövning och ärendehantering omhänderta och förvara en enskild person tillhörig handling kommer handlingen i princip att utgöra en allmän handling (jfr RÅ 1990 not.147 som avsåg en i beslag tagen dagbok).

För den som är intagen i kriminalvårdsanstalt gäller att den intagne under verkställigheten får inneha personliga tillhörigheter i den mån det kan ske utan olägenhet (se 24 § lagen om kriminalvård i anstalt). Tillhörigheter som den intagne inte får inneha förvaras av anstalten men disponeras i princip av den intagne. Denne kan således begära att de skickas till en anhörig eller kräva att få med sig tillhörigheterna vid permissioner eller andra utevistelser (se Justitieombudsmannens beslut den 19 augusti 1977 i ärende dnr 1365-1977).

Vid lagrådsföredragningen har upplysts att avsikten nu inte är annan än att begränsa dispositionsrätten till pass som medtagits till anstalten och där förvaras avskilt för den intagnes räkning tillsammans med övriga personliga tillhörigheter som denne inte får inneha under verkställigheten. Mot bakgrund härav finner Lagrådet i likhet med regeringen att pass tillhörigt den som är intagen på en kriminalvårdsanstalt och där förvaras för den intagnes räkning, även om den intagnes dispositionsrätt till passet kan vara begränsad, inte är att anse som en till anstalten i tryckfrihetsförordningens mening inkommen handling. Motsvarande får anses gälla för passhandling som personalen

på ett ungdomshem i förekommande fall hindrar den dömde att disponera.

Prop. 2004/05:119
Bilaga 6

Regeringen har slutligen i detta sammanhang uttalat att några särskilda sekretessbestämmelser inte erfordras för de digitala passbilder som kommer att införas i passregistret eftersom också dessa bilder kommer att omfattas av det sekretesskydd i 7 kap. 15 § sekretesslagen och 1 b § sekretessförordningen (1980:657) som gäller för uppgift i form av fotografisk bild av den enskilde. Lagrådet kan ansluta sig även till denna bedömning av regeringen men vill i sammanhanget påtala behovet av en närmare författningsreglering av passregistret än den nu mycket fragmentariska reglering som finns.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2005

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Sahlin, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2004/05:119 Ökad säkerhet i pass m.m.